

Asher n°. 175

Knuttel n°. 4773

1015

1/2

John Carter Brown
Library
Brown University

The John Carter Brown Library
Brown University
Purchased from the
Louisa D. Sharpe Metcalf Fund

15
DEN
Portugaelſen Donder-flagh,

Tot

Ontwakinge van alle trou-
hertighe Neder-landtſche Regenten ende
Onderſaten.

Om de Balance vanden Gheunieerden Staet
wel te maken, tot voor-cominghe van alle onheyl,
en beveſtinghe van onſe groot-beroemde
Republijcke.

Door THEOPHILUS ANTI-PATER.

Tot Groeningen / By de Erffghenamen van Nathanael
Roman / woonende op de Marct / A A N O 1641.

For the use of the

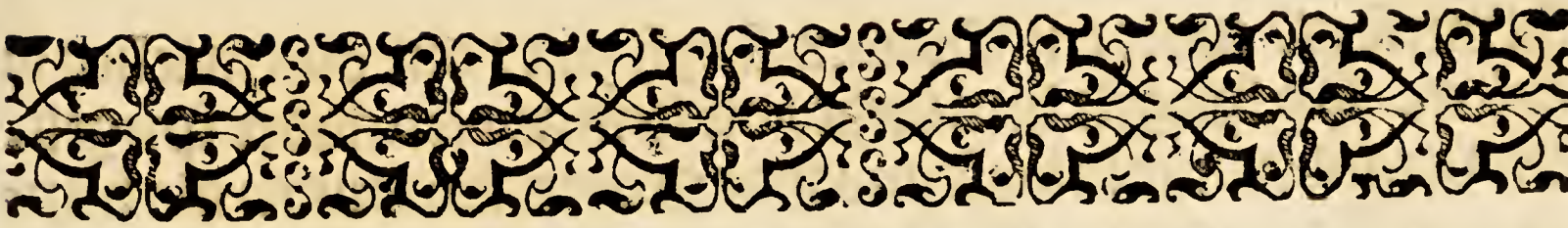
General Assembly

of the State of New York

RECEIVED

of the State of New York

Aenden Leser.

Wij hebben lange gheseten in vreesse van onsen alghe-
meynen Vyant/ te water en te lande: die dagelijck
heeft toe-ghenomen/door sijn groot gheluck/en ons
groot ongheluck: die hem-selven / sinte eenige corte tijdt / ghe-
noechsaem meester vande Zee gemaect heeft/een ongelooflijc-
ke menighste van Schepen/rijckelijck geladen / becomen heeft.
Die oock onse Leghers gesteuyt / met schande heeft doen wijc-
ken: waer door hare couragie ghegroeyt / en onse ghedaelt is:
neeringhen vernindert / schaden vermeerdert/veel bancqueroe-
ten gheballen / groote verbijssteringhen ghecomen zijn. Om
welcke onheplen te steuyten / veel vooz-slaghen ghedaen / veel
deliberatien gheballen zijn: als van Dupnkercken ghesloten
te houden / of de Nieuwe Geusen haer premien wel te betalen:
een Orangie Compagnie / een Camer van Assurantie op te
richten: invasien in Spangien te doen: te Lande alle Jare
grooter Leghers te Velde te brenghen: de Militie te redresse-
ren: Contributien af te schaffen: Licenten te steuyten: de Fi-
nantien te benificeren / beter te menageren. Altemale goede
middelen om onsen Vyant af-breucke te doen/en onsen Staet/
door den seggen des Alderhooghsten / onwinbaer te maken.
Doch door misverstanden / particuliere insichten / vers wijnt
van't ghemeyn / soo blijftmen hangen inde Resolutien / sonder
te comen tot de Executien. Ende onder-en-tusschen de sieckte
groeyt / den Vyant wort machtigh / crijght onse Schepen en
volck / en wy vers wacken oogenschijnelijck: het verderf eet in/
sal haest incurabel zijn / en tot groote onheplen uptbersten / soo
niet een spoedighe remedye by de handt ghenomen wordt. De
veranderinghe in Portugael / door de quade regeringe die daer
ghe-

gheweest is / moet een Donner-flagh zijn / om ons wacker te maken. Hy spiegelt hem sacht / die hem aen een ander spiegelt. Die veranderinge belooft ons wat groots / soo binnen als buyten onse Provintien / in Oosten ende Westen. Indien wy 't ons niet laten wesen een occasie om sozgheloos te zijn / en voortaan niet te letten op het Redzes van onsen Staet : denckende / Onse Vyanden hebben nu de handen vol werck / hy sal ons nu wel niet vreden laten / te Water noch te Lande niet connen bespringhen : God ghebe het. Maer daerom moeten wy niet stille sitten / maer dese occasie waer-nemen / om / dewijle wy wat verlichtinghe van oorloghe hebben / onder-en-tusschen te delibereren / hoe wy best onse Bondt-genooten / ende insonderheyt de Portuguesen / sullen assisteren / Vlaenderen ende Brabant doen revolteren / ons verloopen Bootsvolck weder t'huys locken : onse eyghene vervallen / inde Staet / Militie / Finantien / te Water en te Lande / redzesseren. Ende insonderheyt / hoe wy best al onse qualen / onheplen / swaricheden / en Staets-siecken souden moghen uytbinden / met de remedyn daer teghen / om die tijdelijck in 't werck te stellen / tot ghenesinge van ons eyghen lichaem : dan sal de buyten-hulpe / de divertie van onse sware Oorloghe / de veranderinghe in verscheyden Rijcken / ons gheen cleyn heyl en bestandigheyt toe-brengen : waer toe wy in 't navolghende eenighe aenleydinghe hebben ghegeven / om te kennen onse plaghen / en de remedyn daer teghen. Godt ghebe insonderheyt de Regenten van ons lieve Vaderlandt daer op te letten / ende alle Inghesetene haer de handt te bieden / om alles te Reformeren. Dan sullen wy de fondamenten van onsen Staet vast legghen. En ons Leger / welck ghereet staet om te velde te gaen / beter succes en meer gheluck doen hebben / alst eenighe voorighe Jaren gheluckt heeft. Dat gunne ons den Heere der Heyz-scharen / Amen.

DEN

DEN

Portugaelsen Donder-flagh,

Tot

Ontwakinghe van alle

trouw-hertighe Neder-landtsche Regenten ende Onderfaten.

Heerre / wie is als ghy onder de Goden ? wie
is als ghy verheerlijckt in heyligheyt / vreesfelijck in lof-
sangen / doende wonder ? Hooft ghy Coningen / neemt
ter ooren ghy Vorsten: wakent op / wakent op. Ick com-
me my van hoozen / ick worde ontfelt van 't aensien :

Exo. 15. 11

Jud. 5. 3. 12

Mijn herte dwaelt / groouwen verschrikt my. De schemeringe daer
ick na verlanght hebbe / de Morgen-stont is ghecomen. Het is een
dach van beroeringhe / ende van vertredinghe / ende van verwerrin-
ghe vanden Heere / den Heere der Heer-scharen. De ondersaten van
den Coninck van Spangien / zijn teghen de ondersaten verwerret :
een peggelijck strijdt teghen synen broeder / teghen synen naesten.
Stadt teghen stad / Coninckrijck teghen Coninckrijcke. De Cata-
loniers / ende de Portuguesen / hebben 't yseren Jock van den Coninck
van Spangien af-gheworpen / zijn sijne vanden / ende onse vrienden
gheworden. Als wy 't eerst hoorde / waren wy ghelijck de ghene die
droomen : want wy hadden van dien cant niet verwacht / dat den
strick soude ghebroken gheworden hebben / dat eenighe verlichtinge
van onse sware ende lanckduerighe Oorloghe soude comen ; doch het
is vanden Heere gheschiet / ende het is wonderlijck in onsen ooghen.

Esa. 21. 30

Esa. 21. 12

Esa. 22. 5

Esa. 19. 2

Psal. 126. 1

Psal. 124. 7

Onse Vont-ghenooten / die ons hebben lief ghehadt / wiens volck
gheweest is ghelijck ons volck / die steets met ons inden Krijgh ghe-
weest zijn / haer ziele in haer handt voor ons ghedraghen / de fonda-
menten van onse Vyphepdt hebben helpen legghen / ons een schup-
plaetse gheweest zijn voor 't aenghesichte der verstoorders ; maer nu
eenighe Jaren van ons af-keerigh ghemaect / door Belials kinde-
ren / loofse boeven / die Enghelandt hebben ghesocht te beroeren / en
op te hitsen teghen onsen staet ; oude pretentien te formeren / om onse

Esa. 43. 4

2 Chro. 18. 3

Esa. 16. 4

- eenighepdt te breken : Die zijn nu beschaemt ende te schande gewor-
 den : Sp sullen worden als niet / en die lieden die met ons ghetwist
 hebben / sullen vergaen : een wonderlijcke veranderinge. De onder-
 drucker heeft aldaer een eynde. De verstoorzinge is te niere ghewor-
 den. Daer is een Chzoon in Engelandt op-ghericht : de Edele der
 volkeren zijn vergadert / die het recht soecken / en veerdigh zijn ter
 gherechtighept. Soo dat van daer onse swarichept en breucke scheen
 te sullen comen : daer niet dan donckere wolcken voer ons te sien wa-
 ren. Van daer wert ons alle hepl toe-gheseght / tot voerder bebestin-
 ghe van onse staet. Hier ober verheugen wy ons en zijn blijde / want
 de Heere heeft groote dinghen ghedaen : welck ons niet moet sozge-
 loos maken / om den boosen dach verde te stellen / en ons niet te be-
 commeren ober de verbzekinghe Josephs. Maer het moet ons doen
 uptbinden / wat de apparente verlossinghe soude moghen steuten / om
 dat te weeren. Daer toe sullen wy de gheleghenthepdt van onsen ey-
 ghen staet / soo ten aensien van haren voerspoet / als ten aensien van
 haren tegenspoet / na dat sich saken eenige Jaren hebben op-gedaen /
 wat nader gaen ondersoecken / met de oorsaken / en remedpen daer
 teghen.
- Die is wijs ? die versta dese dinghen / wie is verstandigh ? die be-
 kenne. Laet de verstandighe niet langher swijghen / al ist een boose
 thdt / in welck de menschen verdrietigh zijn / als een woordt teghen
 haer op-ghehouden wort ; nochtans wie sal sich van woorden connen
 onthouden ? Ick / alhoewel een vande minste / sal spreken / op dat ick
 voer my lucht crighe. Ick sal mine lippen openen / ende sal ant-
 woorden. Ick wil niemants aenghesicht aen-nemen / en tot de men-
 sche gheen by-naem ghebropcken ; want ick weet niet of myn Ma-
 ker (die gheen aenschouwer der personen is) my in corte niet sal
 wech-nemen.
- Seght niet tot de Nachters / Ghy siender gaet wech / bliet in 't
 lant van Juda / ende eet aldaer broodt / ende propheteert aldaer / het
 landt en can alle uwe woorden niet verdragen. Heeftmen u tot des
 Coninckx raedt-ghever ghestelt ? Hout ghy op ? waerom soudensy
 u slaen ? op dat het niet openbaer en worde / dat Godt besloten heeft
 u te verderben : want die de tucht verwerpt / die versmaet zijn ziele.
 Maer seght liever / de rechtveerdige sla my / 't sal weldadighept zijn /
 en hy bestraffe my / 't sal oly des hoofts zijn / het en sal myn hooft niet
 breken. Die wijs is / die hooze dan toe / op dat hy in leere toe-neme /
 en wijsen raedt become.
- Hebben wy niet langhe gheweest de beminde des Heeren ? ober
 wien hy sijne vleughelen upt-ghebrepdt heeft / gelijk een Arent ober
 sijne jonghen sweeft ? Wy zijn versadicht geweest van de goet-gun-
 stighept / en vol van den segghen des Heeren. Wy heeft ons immers
 upt Egypten-landt op-ghevoert / en upt den dienst-huyse verlost /
 vande

Den Portugaelsen Donder-flagh.

3

vande bloedt-dorstighe wreede en onbarmhertighe Spangiaerden :
 die de kinderken vooz de ooghen van onse salighe vooz-ouders ver- Esa. 13. 16.
 plettert hebben / hare hupsen gheplondert / hare wijben geschonden / 18.
 de vucht des buyckx niet ontfermt / de kinderen niet verschoont heb-
 ben : Van de onrechtveerdighe Tyrannische Inquisitie / waer vooz
 de valsche Herders / den Wijnbergh des Heeren verdozben / synen Jer. 12. 10.
 acker vertreden hebben / en alles soo verwerret / dat niemandt sich
 mochte vertrouwen / niet op eenen vooznaemsten vrient / maer moe- Mich. 7. 4.
 sten de deure hares monds bewaren / vooz die in haren schoot lagen ; 5. 6.
 want de sone verachte den vader / de dochter stont op teghen de moe-
 der / de schoon-dochter teghen haer schoon-moeder / eens mans vp-
 anden waren syn hups-ghenooten. Doch de Heere heeft ons van
 sulcke bloedighe ende ontrouwe tijden verlost / ende vooz onsen aen-
 gesichte henen gesonden / in plaetse van Mose / Aaron ende Mirjam / Mich. 6. 4.
 drie andere doozluchtighe / wijse / trouwe ende groot-beroemde Dooz-
 sten / Dzing Willem , Dzing Mauritz , Dzing Hendrick : onder welc-
 kers gheseghende Gouvernamenten / yder onder synen wijnstock en
 onder synen vpghe-boom / sonder verschricken gheseten heeft / etende Mich. 4. 4.
 het in-comen des veldts / den honich supghende upt de steen-rotzen / Deut. 32. 13.
 boter van koepen / en melck van cleyne vee : Van slaven zyn wy vyzp/
 van ober-heerde heerschende gheworden. De Heere onse God selve
 heeft onse vanden upt-ghestooten vooz haer aenghesichten / en ghe- Ios. 23. 5.
 maecht dat wy haer Landt erfelijck besitten. Wie can op-tellen de
 Victozien die wy / een handt vol volckx / teghen de onbesnedene Philis-
 teen / die ons dickmaels ghedreghen hebben / dat sy ons vleesch den 1 Sam. 17.
 boghelen des hemels / en den dieren des veldts te eten wouden geven / 44.
 ghehadt hebben. Niet alleen van ouden tijden / maer oock onder het
 wijs / cloeck en onvermoepelijck belept van syn Hooghepdt / den te-
 ghenwoordigen Dzing Fredrick Hendrick, onsen getrouwen Stadt-
 houder. Elck Jaer heeft Godt ghekroont met een nieuwe goedig- Psal. 65. 12
 hept / met nieuwe Conquesten / met heerlijcke Victozien / tot nadeel
 van onsen Erf-vpandt / tot voozdeel van ons liebe Vaderlandt :
 welck Godt wil hebben dat wy onse kinderen sullen in-scherpen / en Deut. 6. 7.
 daer van spreken : daerom sullen wy die coztelijck er-inneren.

In't Jaer 1626. op den 2. August. heeft Graef Ernst, Maerschalck
 van ons Legher / upt last van sijne Hoocheyt, Olden-zeel verobert/
 en gedemanteleert.

In't Jaer 1627. den 19. Augusti heeft sijne Hoocheyt, seer vooz-
 spoedelijck / in cozten tijdt / en met cleyne macht / de stercke stadt Grol
 vooz eene Belegheringhe ghewonnen.

In't Jaer 1628. op den 8. Septemb. is by den Manhaftigen Pieter
 Pieterisz Heyn, vermeerstert de Silber-blote / en op den 10. Januarij
 1629. gheluckelijck inghebacht / in hebbende eenen grooten schat.

In't Jaer 1629. op den 10. Augusti is de stercke wel-gheleghene

stadt Wesel, onder het belept vanden Heer van Dyden, ter bequamer tijdt / als het water tot aen de lippen was / ghesuppzineert en ghere-duceert / onder de Regeringhe vande Hoogh-moghende.

In't self de Jaer den 13. October / is de gheachte onwinnelijcke Stadt's Hertoghen-Bosch, met den ghevolghe van dien / dooz belegeringhe en wonderlijck vernuft / van sijn Hoocheyt verobert / tot groote verskeringhe van ons Landt.

In't self de Jaer den 13. October / is de Opant upt de Veluwe geweken / verlatende alle sijne boozdeelen / dooz het welcke hy als een wilt Swijn / was dooz-geboort tot in het herte van ons Lant / waer *Chren. 2.5.* over het claghen ende kermen vermenichvuldicht was.

In't Jaer 1630. op den 16. Februarj / heeft de Generael Loncq, met den Collonel Dirick van Waerdenburgh, seer gheluckelijck verobert de stadt Fernambuck, ghelegghen inde Brasilien / tot merckelijck boozdeel vande West-Indische Compagnie / ende verlichtinge van't Landt / en groot verstel vanden Opant / die daer dooz groot in-comen mist / veel schepen en volck aldaer houden moet / en in geduerige breefe van invasien en bozder progressen is.

In't Jaer 1631. den 10. September / is de Spaensche Armade / die met een groot gewelt van Ponten en Sloepen / van volck en geschut / op onse stroomen / in't ghesichte van ons Legher ghecomen was / op een gantsch apparenten aen-slach / wonderlijck / jae miraculeuslijck upt den hemel / dooz confusie / mist en hooghe water-stroomen / verflaghen / gherupneert / verdzoncken / en tot over de vijf dupsent binnen Berghen-op-Zoom ghevangen ghebzacht.

In't Jaer 1632. den 3. Junij / is de stadt Venlo, en den 4. de stadt Roermont, schier sonder slach of stoot / over-ghegaen.

In't self de Jaer den 23. Augusti / is de verre af-gheleghene stadt Maestricht, beset van groot Garnisoen / in't gesichte van een Kersers en een Coninckr Legher / welck groote deboiren gedaen hadden om het te ontsetten / met ghewelt by sijn Hoogheydt haer upt de hant ghe- *Chren. 2.6.* ruckt / en haer vergader-plaetse verdozven.

In't self de Jaer den 8. September / heeft de Heer Staectenbroeck, upt last van sijn Hoogheydt, de stadt Limburgh met het Casteel ingenomen / tot meerder verskerthept van Maestricht, en bozder upt-bzepinghe van onse palen.

De selfste Somer heeft Graef Willem, Gouverneur van Sluys, beneden op de frontieren van Zeelandt / nae dat hy den Koutwenstepnischen Dijk hadde dooz-ghesteken / verscheyden Schansen verobert / als de Cruys-schans, 't Fort sint Iacob, Peck-gat, sint Amborosi, Hooger-werf, den Geusen Bril, tot merckelijcke bebzepinghe vande stroomen.

In't Jaer 1633. op den 2. Julij / is de stercke Stadt Rijnberck, welck menichmael als een beuselclood over en meer gheworpen is / wederom gereduceert / tot merckelijcke stuttinge vanden Chyn.

In't

Den Portugaelsen Donder-slagh.

5

In't self de Jaer/ op den 11. September / is by Graef Willem, de Schanse Philippijne ghesupplineert/ tot een groote bevydinge vande Vlaemsche stroomen/en verskeringe van veel omliggende Forten.

In't Jaer 1634. op den 17. December / is de stadt Pariba, met alle de omliggende Forten/ dooz last vande hooghe Raden in Brasiliën/ verobert/ tot groote verbydinghe vande Conquesten aldaer.

In't Jaer 1635. den 8. Mey / heeft den Wyant een aanslach op't Fort Philippijne gehad/ welck misluckende/ so heeft hy evenwel met ghewelt het aenghetast/ sterck daer op aen-gheballen; doch de Heere heeft hem ghesteupt / en met schande/ daer hy 't hoogh hadde op-ghe-nomen / doen verlaten / soo haest alser behoorlyck secours quam.

In't Jaer 1636. den 29. April / heeft Graef Willem van Nassouw, Schencken-schans, waerom ter beyder syden/ als om de croone/ lange/ bloedich en costelyck ghebochten was / met accoozt inghenomen/ en verscheyden Provintien daer dooz wederom in ruste gebzacht.

In't Jaer 1637. den 7. October / heeft sijn Hoogheydt de stercke stad Breda met een groote snellicheyt besloten/ en over al so nau beset/ dat den Cardinael te vergeefts op verscheyden plaetsen heeft gesocht dooz te bryken; waer op sy met gewelt ghesortceert sijn gheweest/ na drie maenden belegeringhe/ daer Spinola neghen Maenden vooz ghe-leghen hadde / sich met accoozt over te gheben / tot een groote bevydinge van ons Landt/ insonderheyt vande beneden stroomen / die soo onbryp wierden/ datmen Hollandt en Zeelandt niet dan met groot pe-rijckel conde besoecken.

In't Jaer 1638. den 6. Meerte / heeft Godt Almachtich wonderbaerlyck ontdeckt / een gantsch wzeet en bloedich verraedt/ voozghenomen en belept dooz de Jesuyten/ en andere Paepsche gepzetendeerde Geestelyckheyt/ binnen Maestricht, teghens de Melitie en Burgerie der selver stadt; om die daer dooz over te geven/ in handen vanden Coninck van Spaengien/ wiens beeedichde ondersaten en seposten sy sijn en blyben. Adders en rechte verraders van onsen staet / doodt vanden van onse vyphet/ regeringe / en de trouhertighe inghesetene deser Landen.

In't Jaer 1639. den 18. Februarij / heeft den Manhaftighen Admirael Tromp, met twaelf Schepen seer manlyck belet het upt-comen van 22. Wyants schepen; waer van den Wyjs-Admirael van Dupnkercken in byant gheschoten / achte teghen strant ghelooopen / een gesoncken / en twee verobert sijn/ de reste moетende al weder in keeren/ tot merckelycke alteratie en verstel vanden Wyant / waer van wy te Water een merckelycke effect soudē gheboelt hebben / hadde de Cust niet verlaten/ en de victorie wel op-ghevolght gheworden.

Het self de Jaer den 15. Septem. heeft den Heer Admirael Tromp, de Spaensche Vlote 67. Seplen sterck zijnde/ ontmoet / couragieuselyck onder de ooghen met 17. Schepen ghesien / en haer cours belet/

en ghedwonghen de Dupns te kiezen; waer sy t'samen teghen malcanderen gelegen hebben tot den 21. October/ wanneer hy wel voozsien zijnde van Schepen en alle behoeften/de selfde in Dupns en daerbupten aengetast/verstropt/ in confusie en verflagentheyt gebracht heeft/soo dat die gantsche macht/meer dooz een schrick upt den hemel/dan het belept of couragie van menschen/ in haer boos booznemen beslet en tot niet ghecomen is.

In't Jaer 1640. den 25. Augusti/ heeft de Spandt seer vermetenlijck een aen-slach op de Crups-schans ghehad/ met veel volck/ wel gheresolveert/ aenghelept zijnde dooz groote beloften/ maer zijn met een clepne macht van binnen/ doch met een groote couragie/ wederstaen/ af-gheslaghen/ in't water ghejacht/ en voozts meest ghevangen ghecreghen.

Psal. 8. 6.

Dus heeft onse God/ ons Landt jaer op jaer/ met eere en heerlijcheyt ghecroont; behalven dat de Heere onder-en-tusschen ons gegeven heeft van den dau des hemels/ ende de vettigheden der aerde/ en menichte van tarwe en most/ ist niet gheweest upt ons epgen landt/ het is ons toe-ghebracht upt andere landen; want de Wateren maken ons groot/de af-gronden maken ons hoogh. Wat soude de Heere meer ghedaen hebben aen synen Wijnbergh/ dat hy niet gedaen en heeft? en al op dat wy goede Dupben souden voozt-bzinghen/ alle Gods geboden t'allen daghen onder-houden. Doch dewijle wy ons ghekeert hebben/ maer niet tot den Alder-hooghsten/ en als een bedrieghelijcke hoghe gheweest zijn; daerom heeft Godt niet naerghe-laten veel al supz onder het vooz-gaende soet te menghen/ het licht te beschaduwen met dupsternisse; de voozige victozien te temperen met neer-laghen en verliesen; de segeninghen te vermenghen met oozdeelen/ en sware besoeckinghen. De daghen der besoeckinghe zijn ghecomen/ de daghen der vergheldinghe zijn ghecomen; doch daer en is niemandt die het ter herten neemt/ de plaghen groepen sonder datter pement op let. En daerom hebbende verstaen de goedertierentheden Gods t'onf-waerts/ soo sullen wy oock gaen aen-wijzen/welck daer zijn de violen van Gods toozn/ die hy nu eenigen tijt ober ons heeft uptghegoten/midts gaders de oozsaken daer van/en de remedien daer teghen; ofte misschien de dochter Zion/daer dooz tot achter-dincken ghebracht/ en upt alle hare benautheden mochte verlost werden.

Gen. 27. 28

Ezec. 31. 4.

Esa. 5. 4.

Deut. 5. 29

Nos. 7. 16.

Nos. 9. 7.

Esa. 57. 1.

Psal. 25. 22.

Nos. 7. 16.

Thren. 2. 3.

en 3. 9.

Eerst heeft God op verschepden tijden/ merckelijck onse oozloghs dessepnen in Egypentenlant/ by onse vpanden/ tot een bespottighe laten werden; en waer wy hier of daer meynden dooz te bzenen/ onse hooznen afghehouwen/ sijne rechterhandt achterwaerts getrocken/ onse wegghen toe-ghemuyt met upt-ghehouwene steenen/ onse paden verkeert; en dat insonderheyt in't Jaer 1632. wanneer wy aldereerst opentlijck naer een ander compas hebben beginnen te zeplen/ verlatende de oude Maximen en grondt-wetten van onsen staet/ ober ghetrocken

trocken zijnde door een Man die wy noch niet ter deghe en wisten/ of
 hy vanden onsen was of niet / om de Paepsche religie in nieuwe ghe-
 conquesteerde steden toe te laten. Waer op wy dadelijck zijn gewaer
 geworden/dat God met ons in tegenheyt gewandelt heeft; want op **Leb. 26. 24.**
 den 3. Julij inden aenbanck van desen Tocht/ isser een Doost/ jae een **2 Sā. 3. 38.**
 groote in Israel gheballen/ Graef Ernst van Nassou, Gouverneur van
 Brieslant en Groeningen/ Maerschalck van't Leger/ een trou vrient
 van't Vader-landt/ en de Religie ten hooghsten toe-gedaen/ een wac-
 ker en onvermoeplyck Soldaet; waer door de Mars na Maestricht
 verachtet/ de Opandt tijdt gewonnen heeft/ om de stadt dobbel van
 alles te voorzien/ door welck onse verwachtinge is vergaen; meynen- **Job 8. 13.**
 de Maestricht als een middachmael in aller haest op te eten en te ver-
 overen / doch de Heere heeft onsen wech met doornen betuynt/dat wy **Nos. 2. 5.**
 die stadt niet hebben becomen/ dan met het upterste hasaert van ons
 gantsche Legher / een bloedighe victorie; waer de helden gheballen **2 Sā. 1. 25.**
 zijn in't midden vanden strijdt/de mannen door het sweert/ en de upt- **Esa. 3. 25.**
 ghelesene Israels ter neder ghebelt / meer als wel opt in soo coften **Psal. 78. 37.**
 belegheringhe is gheweten. En wanneer wy nu de victorie hadden/
 wenden wy de ganghen onses weeghs ter spden af / dachten niet op **Job 6. 18.**
 Godts instructie/ die ons soo diere gheseght hadde: daer en sal onder
 u gheen upt-landts Godt wesen; maer wy hebben daer in spijt van **Psal. 81. 10.**
 God/Dagon en de Arcke geplant/en sijn bescherm-heeren geworden
 van Goden die haer selven niet beschermen connen; daerom soo zijn
 wy te schande geworden door onse Opanden/wanneer het ons op het
 aldersekerste was. Want even doe als wy victorieus waren/ onse op-
 anden de neerlage hadden/ ons Leger noch sterck van volck was/ de
 Somer noch niet verlopen / ende dat inde Verheerde Provintien de
 aldergrootste confusie was / dieder opt gheweest is; de Inghesetene
 in breefe; de groote ghemiscontenteert/ gereet om over te vallen/haer
 Legher seer onsterck zijnde / gheen hope van secours upt Duystlandt
 te verwachten hebbende. Soo dat doe indien opt wasser apparentie
 datmen eeneynde vande Oorloghe soude hebben connen maken/en de
 Verheerde Provintien reunieren/en vant Spaensche Jock verlossen;
 alle ghemoederen warender toe gheprepareert/ pder scheen ons toe te
 lachen/ om soo grooten heyl upt te wercken; alleene God van den he-
 mel heeft de wijsheyt onser Wijsen laten vergaen / en het verstant der **Esa. 29. 14.**
 verstandighe sich laten verberghen; soo dat sy haer gantsch jammer- **1 Cor. 3. 19.**
 lijck hebben laten verleyden / door eenighe op-ghemaecte perso-
 nen / welke onse Wijsen ghevat hebben in hare archlisticheyt / en onse
 Helden ghesteyt in hare victorien / door het door-werpen van eenige
 schoone geblanckette artijculen van Wrede-handelinghe / daer van sy
 een noch gheen en meynden/ maer als benaude lieden/ goude berghen
 belovende / om van soo aen-staenden swaricheyt verlost te worden;
 waer op vele niet lettende/ hebben haer so verde laten besweeren/dat

sp alleen op hope van een goeden Trebis/ al hare voozdeelen upt haer
 handt geworpen hebben / en inde beloften van een ontrouwen vpant/
 die ons met dat Het soo dickmaels bedrogen hadde / willen onse ruste
 gaen soecken/welck wy intreckende/met onse eygen wapenen hadden
 mogen becomen. En met dat soete sleuptjen hebben sp ons victorieus
 Leger upt het velt gelept/en haer selven een veyle passagie gemaect/
 om een rupme tijt onder ons hups te houden / alles te bespieden/pder
 te vergiftighen / sprekende met ons van vrede met haren mont/ maer
 in't binnenste leyden sp hare laghen / want quaet was in haer herten.
 Sp handelden bedrieghelijck met ons / eerst loochende veel condi-
 tien / die sp gepresenteert hadden/ wanneer het sweert noch upt-ghe-
 trocken was/ om haer te connen dwingen. Daer naer gingen sp da-
 ghelijck achter-waert/en hielden de gantsche regeringe een langhen
 tijdt op / met te wachten nae haer Credentie en Instructie / welck sp
 seydten dat nu en dan soude comen / maer sp en spraken de waerheyt
 niet ; sp maecten ons moede met verkeerdelijck te handelen/so lange
 tot dat sp haer saken t'hups hadden geredresseert/confusien geweert/
 haer Melitie versterckt/ op alles goede order gestelt ; en doen begon-
 nen sp haest te toonen dat sp maer met ons gehandelt hadden/ als met
 een botte Dupbe sonder herte/ als met een Dat daerinnen geen lust toe
 en heeft ; want sp maectent soo bont / dat niet een recht Patriot of
 trouw Reghent / haer langher in onsen boesem dulden conde ; maer
 pder hielt sterck aen/haesteden om die upt het lant te drijben/siende en
 gheloovende / dat sp lange genoeg haer vertrouwt hadden / op valsche
 woorden die geen nut en doen. En daer mede zijn wy die treffelijcke
 en apparente occasie ghyt ghelwozen / van de Landen te reunieren/
 welck wy/soo te vreesen is/noyt soo schoon sullen weder becomen.
 Int Jaer 1635. is onse hooberdie en Oorlogs-desseynen inde helle
 neder ghestort / wanneer wy met het Fransche Legher Brabant in-
 trocken/ ende in ons herte seydten: Ick sal ten hemel op-climmen/ick
 sal mijnen thoon boven de sterren Godts verhooghen / ick sal my
 setten op den bergh der t'samen-comste / aen de spde van't Noorden.
 Ick sal de weerelt als een woestijne stellen/ende der selver steden ver-
 stoozen / dewijle wy daer henen marcheren met twee Leghers / als
 twee Brandt-blusschen/ die daer rupffen ghelijck de groote wateren
 rupffen/die wel voorszien zijn met pijl-kokers/ Wagenen en Ruyters ;
 welck oock soo grooten benauthent heeft ghebaert onder onse Vpan-
 den / dat sp daer ober hebben beginnen upt te roepen : mijne lendenen
 zijn soo vol van groote cranckheyt; banghe ween hebben my aenghe-
 grepen / ghelijck de banghe ween eender die baert. Ick cromme my
 van hoozen/ick worde ontstelt van't aensien. Het begintsel was oock
 seer voorszpoedich / want onse Vpanden bluchten vooz de sweerden/
 vooz het upt-ghetrocken sweert/ en vooz den ghespannen boghe/ende
 vooz de swaricheyt des krijchs : sp waren als de wijben / want daer
 was

was een Crighs-geschep inden lande / ende een groote bzeucke. Het Jer. 50. 22.
 scheen dat den hamer der gantscher aerde soude afghehouden en ver-
 broken worden. De inwoonders onser Vpanden / riepen tot malcan-
 deren ; staet aen den wech en siet toe / vzaeght den vluchtenden man Jer. 48. 19.
 en ontkomene vrouwe / seght / wat isser gheschiet ? die tot antwoorde
 cregen / Vercondicht te Brussel dat Chienen / en andere plaetsen / ver-
 stoot zijn / het oordeel is ghecomen over het blacke Landt. De ver- Verf. 20. 23
 stooter is teghen u op-ghetogen / hy heeft uwe bestinghe verdozen.
 't Welck onse vpanden siende / waren sy verwondert / sy werden ver-
 schrickt / sy haesteden wech / bevinghe greepse aldaer aen / smerte als Ps. 48. 6. 7.
 eener barender vrouwe. Vp ons / liep den looper den looper te ghe-
 moete / ende den kontschapper den kontschapper te gemoete / om ons Jer. 51. 31.
 bekent te maken / dat eenighe vande Steden Babels / ende de Rebie-
 ren waren inghenomen ; 't welck selve de verstandighste onder ons
 dede dencken / of dit nu wel de tijt soude zijn / in welke de Heere dooz
 ons soude doen / het ghene hy over de inwoonders Babel ghesproken Jer. 51. 12.
 hadde : Latet u hoozen teghen Babel ghy schutters / alle ghy die Jer. 50. 29.
 den boghe spannet / leghert u teghen haer rontomme / laet niemandt
 van haer ontkomen / vergheldet haer na hare wercken / doet haer na
 alles dat sy ghedaen heeft : want sy heeft trotselijck ghehandelt tegen
 den Heere / teghen den Heplighen Israels. Maer als sy saghen de Ezech. 8. 9.
 boose grouwelen die te Chienen gheschieden / en datmen over-al inde
 verwozene steden andere goden roockte / de goden der volcken / die Jer. 19. 4
 rontom ons waren / soo dachten sy wel dat wy den Heere daer dooz Jud. 2. 12.
 tot toorn souden verwecken. Sy hoozen den Heere segghen / En
 treckt niet op / noch strijdet niet / want ick en ben niet in't midden van Deut. 1. 42
 u / op dat ghy niet vooz het aenghesichte uwer vpanden gheslagen en
 wort. Doch wy handelden trotselijck / en toghen op / en dachten dat Zach. 1. 21.
 de hoozen die de boozighe steden verstroot hadden / soo dat niemant
 sijn hooft op-hief / oock de andere steden en Provintien souden ver-
 schrieken en neder-werpen. Maer als wy vooz Leuven laghen / heeft
 de Heere onse weghen af-ghewent / ons Legher dooz hunger en com- Chre. 3. 17.
 mer in stucken ghebroken / en onse vpanden tot belachinghe ghewoz- Verf. 14.
 den ; dewijle vele van die haer aenghesichten ghestelt hadden om in
 Zabandt te gaen / doozt sweert en dooz den hongher verteert zijn. Jer. 44. 12.
 Soo dat wy alle onse hooghe Desseynen moesten staken / en in aller
 haest / als een verjaeght Rhee / na ons Lant vluchten / achter-latende Esa. 13. 14.
 vele siecke en swacke / welke hier en daer van onse vpanden ghevon- Verf. 15.
 den werdende / dooz-steken / neuse en ozen af-ghenomen wierden : Ezer. 23. 25
 Maer op onse vpanden zijn upt de hollen upt-ghegaen / daer in sy haer
 versteken hadden / en ons naer-gheroepen met smadelijcke woorden / 1 Sa. 14. 11.
 waer van mijn inghewant en mijn binnenste rommelt. Is dat die Esa. 16. 11.
 Man / die de aerde beroerde ? die de Coninckrijcken dede beven ? die
 alreede het richt-snoer over ons ghetogen / en ons lant verdeelt had- Chren. 2. 8.
 de ?

de : en in sijn vermetentheyt sprack / **D** zilver en u gout dat is mijne /
1 Reg. 20. 3 al het begeerlijcke uwer ooghen sullen wy wech nemen : **M**aer wy
6. **Jer. 48. 29.** kennen u trotsheyt / uwes herten hoogheyt wel / en dat u verbolgent-
30. heyt soo veel niet en vermach / als ghy u wel onderwint : beroemt u
1 Reg. 10. 11 niet als ghy u aen-gort / als die sich los maecht : Ghelijck wy oock
seer onverwacht zijn ghewaer gheworden : want in plaetse dat wy
Psal. 89. 43 gemeynt hadden haer steden te conquesteren / haer Provintien te ver-
Deu. 28. 52 overen / soo heeft de Heere de rechter-handt onser weder-partijders
verhooght / die ons Schencken-schans / door een enterprijs ontna-
Psal. 78. 61. men / en van daer beangsten in alle onse poorten. Wy en hadden niet
ghedacht dat het ons ten laetsten soo gaen soude / dat de Heere onse
Chre. 4. 12. heerlijkhepdt inde handt des weder-partijders soude ghegeven heb-
ben. De Coninghen der aerde en soudent niet gheloofst hebben / noch
alle de inwoonders der weereldt / doe wy eerst op-trocken / dat de te-
ghen-partijder en vpandt / noch selver tot de poorten van een ropael
Fort souden inghegaen hebben / welck nochtans geschiet is ; en niet
weder-ghecreghen / dan met groot verlies en cost. Ende alsoo heeft
Esa. 31. 3. God gemaect / dat wy onse na-bueren tot eenen smaet geweest zijn ;
want de helper is ghestrupckelt / ende die gheholpen wierden / neder-
gheballen / ende t'samen te niete ghecomen.

In't Jaer 1638. wanneer ons Leger spoedelijck tot Bergen was
ghekomen / van waer Graef Willem, met eenige dupsenden / door een
onbekenden wech / na Caloo wiert gesonden / gelijk een Leeuw / van
Jer. 49. 31. de verheffinghe der Jordane / teghen een volck dat ruste hadde / en in
sekerheyt woonde ; waer hy gheluckelijck is aengecomen / de mach-
Jud. 18. 27 ten verrast / met de scherpte des sweerts verflaghen / de Forten in-
28. genomen heeft ; want daer en was niemant diese verlosse. De Con-
queste inden beginne seer mannelijck en couragieuselijck ghedefen-
deert / ghebende den vpant de neder-lage / welkers lichamen als mis
Jer. 16. 4. op den aerd-bodem laghen / den ghebooghelte des hemels tot spijse :
waer door wy meynden onsen nest daer soo hooghe gemacckt te heb-
Jer. 49. 16. ben als den arent : den stoel bande oorloghe daer geset te hebben / om
Deu. 28. 52 haer van daer te beanghtstighen / in alle hare poorten / tot dat wy sou-
den verobert hebben die Keyserlijcke Stadt / op welck sy haer ver-
trouwen stellen in haer gantsche Landt. Doch God heeft onse sonne
Amos 8. 9. op den middach doen onder-gaen / sijn ooghe teghen ons gheset ten
ende 9. 4. quade / en niet ten goede ; den sweerde gheboden onse Helden te doo-
Zach. 10. 5. den / andere in't slijck der straten laten vertreden worden inden strijt /
de reste zijn ghebanckelijck wech-geboert : en die het noch ontloopen
zijn / hebben alles moeten achter-laten / Schepen / Paerden / Geweer /
Beschut / Bagagie / en alsoo heeft de Heere af-ghebroken / en niet ge-
Chre. 2. 17. spaert ; hy heeft den vpandt over ons verblijdt / hy heeft den hooft
onser teghen-partijders verhooght.

De twee boozighe Jaren van 1639. ende 1640. wie en heeft niet
connen

Den Portugaelsen Donder-slagh.

II

connen sien en mercken / dat den Beker oock tot ons ghecomen is : Chre. 4. 21.
 dat wy ontbloot zijn ghelworden van Gods bystandt en segghen over
 onse desseynen : zijn wy niet die rontom ons zijn tot een belachinghe Jer. 49. 39.
 ghelworden : hebben wy wel opt meer macht van ons eyghen volck
 by een ghehadt : heeft sich de tijdt opt favorabelder voer ons opghe-
 daen / om Conqueste op Conqueste te doen : ghelijck wel in voorighe
 tijden in ghelijcke gheleghentheyt / wanneer onsen byant soo van alle
 canten van onse bont-ghenooten bestreden wierdt / gheschiet is. En
 isser wel opt minder voordeel by ons ghedaen als het voorighe Jaer :
 heeft God ons niet cleyn gemaect onder onse byanden / en veracht Jer. 49. 15.
 onder de menschen : Onse schrikelijckheyt die wy onder onse byan-
 den plegghen te hebben / die heeft ons bedrogen / want die wort niet
 meer ontsien noch ghebreest. Hadden wy niet connen over-gaen in
 Vlaenderen : was Hulst niet ghenoeghsaem ghewonnen : Hadden
 wy niet Ghelder om-lept : dede sich elck niet favorabel op / de een na
 de ander : wierde niet onsen byant in elck verrast : bonden wy't niet
 over-al ontbloot van volck : Wat heeft het succes dan belet : heeft-
 men't niet gemeynt : dat moetmen niet gelooven. heeftmen te traegh
 voort-gegaen alster op aen quam : occasien voer-by laten gaen : den
 byandt tijt ghegheven / alst met snellicheyt te doen was : Wie sal de
 oorsake segghen : anders dan dat het is een werck des Heeren / die Jer. 50. 25.
 heeft ghemaect dat het ghedruysch eens ghedreven bladts / ons ghe- Leb. 26. 36.
 jaeght heeft / soo dat wy voer het aenghesichte onser byanden niet 37.
 hebben connen bestaen ; want God hadt over-al den Enghel des Num. 22.
 Heeren op den wech ghestelt / tot een teghen-partij ; vanden hemel 22.
 is teghens ons ghestreden / de sterren upt hare loop-plaetsen / hebben Jud. 5. 20.
 teghen ons Legher gestreden / de Beke de Lepe / wentelde die wech ;
 de slupsen des hemels zijn tegen ons gheopent gheweest / de plas-re- Gen. 8. 2.
 ghen van den hemel / heeft de Rivieren doen swellen / de wegghen tot
 modder / het gheweer onbryckelijck / de Helden reddeloos gemaect.
 Een vailjant / trouw / wacker Crighs-man / lieflijck in sijn leven / be-
 mint van sijn Soldaten / gebreest van sijn byanden / Graef Hendrick
 van Nassou, wech ghenomen / tot hooghe droefheyt van't gantsche Le-
 gher / en vrechde van onse byanden. O Cieraet Israels ! op uwe 2 Sa. 1. 19.
 hoochten is hy verflaghen. Soo dat alle die ooghen ghehadt hebben
 om te sien / wel hebben connen mercken / dat het mislucken van onse
 Enterprinsen noch van menschen / noch voer een mensche / maer van Gal. 1. 1.
 Godt ghecomen is / die ons in heete grimmicheyt teghen ghewan- Leb. 26. 28.
 delt heeft.

En ghelijck het ons te Lande heeft beginnen te mislucken / soo niet
 min te Water / want of wy schoon die machtighe Spaensche Vlote
 die schepen van Spangien / voer Godts segghen / verbroken en gerup- Psalm. 48.
 neert hebben / waer voer onse Kegeringe groote reputatie vercregen /
 en gheen cleyn ontsaghy by alle wt-heemische gemaect heeft / die met
 ver-

verbaesthept aenschout hebben / het groote geweldt dat wy op soo een
 spronck / aen volck / schepen en gheschut / in Zee ghebzacht hebben.
 Soo en is eben-wel de Zee daer dooz niet ghevept / noch de groote
 perijckelen te water wech ghenomen / maer die groepen noch daghe-
 lijcx aen ; wat zijnder in eenige Jaren herwaerts Coopbaerdvbaer-
 ders / Bupffen / Wincken / jaer Oorlogh-schepen met menichte ghenom-
 men ; die van ons begin af vreeslijck pleghen te zijn. Hoe veel dyp-
 senden van onse Inghesetene zijn ghevanchelijck wech ghevoert / in
 boepen gebonden / als of sy onder de dieven gebonden waren geweest /
 die niet dan met eere / haer broodt te water hebben gesocht te winnen ;
 die men nochtans in kuplen daer gheen water in en is / maer slijck en
 stanck ; in verdrietighe gevangenissen ghesteken heeft / waer sy op-
 ghepackt ligghen van het ongedierte en de vuplichept / met honderden
 vergaen zijn ; en dan noch op haer uptterste onrustich gemaect wor-
 den / van goddeloose Papen en Monniken / die met hare verderffelijc-
 ke stricken / de eenboudighe soecken te vanghen / en kinderen der helle
 te maken / twee mael meer als sy zijn : of so haer dit mislukt / so ist dat
 sy haer verdrucken / alle overlast aen doen ; en soo sy comen te sterben /
 met een Ezels begravenisse begraven / sleppen haer daer henen / wer-
 pense verde wech van de poorten. Wat hebben onse Inghesetene niet
 schade te Zee gheleden / Jaer op Jaer / waer dooz vele ghesmolten /
 verarmt / van haer goet ontgaen / van haer vrienden / mans / kinderen
 berooft zijn. Welck onse Eplanden die inde Zee liggen / beroert heeft /
 en ghemaect / dat onse Zee-lieden / Schippers / Krijghs-lieden / met
 de gantsche Gemeynte / die in't midden van ons is / beven ; en dat de
 Schippers hande Zee / upt hare schepen neder-climmen / op het landt
 staen blijven / en seggen / By de Zee is becommernisse / men cander niet
 rusten / onse macht is slap gheworden / onse herders en bewaerders /
 moeten haer dickmaels selver wenden om te vluchten / en daerom ist
 beter aen landt ghelegghen / dan qualijck ghebaren. Andere die loopen
 over aen de vpant / maken haer geweldich van volck / en ons schaers ;
 soo dat wy naulijcx onse Oorloghs-schepen meer mannen connen / of
 onse schepen langher na Oosten en Westen senden / waer dooz wy in
 groot perijckel staen / dat wy niet alleen de Zee sullen quyt worden /
 maer oock overvallen worden in onse Eplanden ; Want onse sterckte
 te water is verstoot / de Heere heeft sijne handt upt-ghestreckt over
 de Zee / hy heeft bevel ghegheven teghen ons landt / om onse sterckten
 te verdelghen ; daer en is gheen gozdel meer om de saken van de Zee
 te redresseren : daer wort veel beraet-slaegt / doch al den rechten raet
 wort vernieticht ; daer wort dickmaels een woort ghesproken / maer
 het en can niet bestaen / en schijnt meer aenghelept te zijn / om verwer-
 ringhen te boeden / den tijdt met disputen dooz te bzinghen ; de een
 Provintie te verrijcken / de andere te verarmen / den vpandt tijt te ge-
 ven / om onse wonde noch grooter en ghenoechsaem incurabel te ma-
 ken /

Esa. 18. 2.

Esa. 5. 13.

Nah. 3. 10.

Jer. 48. 27.

Jer. 38. 6.

Jer. 5. 26.

Mat. 23. 15

Jer. 22. 17.

19.

Jer. 49. 23.

Ezec. 26. 18

Ezec. 27. 27

Vers. 29.

Jer. 49. 23.

Vers. 24.

Esa 23. 14.

Vers. 11.

Vers. 10.

Esa. 8. 10.

ken / dan een spoedighe remedie upt te binden / om so verderffelijcken
quaedt teghen te gaen / en wech te nemen. Sullen hier dooz niet onse
Coop-lieden / die eens plegen Dorsten te zijn / en onse handelaers / die
de heerlijckste inden lande plegghen te zijn / comen te verarmen : Doozt
daer dooz het Landt zijn in-comen niet quyt / de Inghesetene verby-
stert : Wat wil het eynde zijn : dan dat wy sullen worden tot een ver-
ballen hoop: Gewisselijck / soo de Vaders onses Vader-landts niet in
tijds toe en sien / om onse moeder die ons ghebaert heeft te bescher-
men / soo sullen die upt u epgghen inghelwant gesproten zijn / u vermo-
ghen rooben / u Coopmans waren plonderen / uwe mueren af-breken /
u costelijcke hupsen om-werpen / opzoerten / rebolten / scheuringhen
veroorzaken / daer men de beginselen al van gewaer wort ; en dan sou-
de men noch een Claech-liedt ober ons singhen / en segghen : Hoe zyt
ghy upt de Zee vergaen / ghy wel-bewoonde / ghy beroemde Staet /
die sterck geweest zyt ter Zee / sp en hare Inwoonders / die een schrick
placht te geven aen alle die om ons woonden : welck God verhoede.

Esa. 23. 8.

Derf. 13.

Jer. 15. 10.

Hez. 26. 12.

Derf. 17.

Ten tweeden heeft den Almachtigen ons nu eenige Jaren besocht
met Teeringhe / Coortsen / ende andere siekten / die de oogen vertee-
ren / ende de ziele pijnighen ; de Heere heeft eenighe boozighe Jaren /
den strick des voghel-vangers / de seer verderffelijcke Pestilentie on-
der ons gesonden / van Dan tot Barseba toe / die niemant verschoont /
want in dese siecte weder-baert eenderlep / den rechtbeerdigen en den
godloosen / den goeden ende den repnen als den onrepnen / soo dien die
offert als die niet en offert ; hier en valt gheen onderschept / tusschen
Griek of Jode / dienst-knecht ofte vrye / man of wijf. Haer silver
noch haer gout en canse niet redder / ten daghe deser verbolghenthept
des Heeren / gelijk overbloedich in onse steden gebleken heeft ; welc-
ke eenighe Jaren achter den anderen / nu in't een quartier / dan in't
ander / als een moort-dal zijn geweest ; dewijle dooz een groote pesti-
lentie / menichte ghestorven zijn / ober de veerthien-hondert binnen
Leiden in een weke / en in andere plaetsen naer advenant ; waer de
vrouwen van haer mans / de mans van haer vrouwen / de kinderen
van haer ouders / de ouders van haer kinderen / de Steden van haer
Burghers berooft zijn : soo datse hare inghesetene in Copheth heb-
ben moeten begraven / om datter gheen plaetse op de Kerck-hoven
was.

Lev. 26. 16.

Psal. 91. 3.

2 Sa. 24. 15

Ecc. 9. 2.

Col. 3. 11.

Zeph. 1. 18

Jer. 7. 32

Jer. 21. 6

Jer. 7. 32

Welck jammer een wepnigh op-gehouden zijnde / ende de inwoon-
ders des lants niet teghen-staende / in teghenhept met Godt wande-
lende / soo heeft de Heere de nabolghende Jaren daer aen / en inson-
derhept in't Jaer 1638. het gantsche Landt gheslagghen met teeringe
ende met kooztse / boozt-comende upt de galle / welck het mepn van
jonck en out heeft op-gheggheten ; een bevendt herte / beswijckinghe
der ooghen / mattichepdt der ziele veroorzaecht heeft ; vele doen ster-
ven / andere langhe quellen / haer lidtmaten zijnde als een schaduw:

Lev. 26. 24.

Deu. 28. 22

Derf. 65.

Jod 17. 7.

Soo alghemeyn / datmen gheen ghesonde heeft connen binden / om al de siecke by te staen / welck de plaghe noch te swaerder ghemaect heeft.

Deu. 28. 35. Dese soorte van siecke op-gehouden zijnde / soo heeft de Heere het gantsche Landt gheslaghen met boose sweeren / aen de knipen / aen de beenen / vande voet-sole af tot aen den schedel / met banghe en benau-
Job 6. 4. de kinder-pocken / daer mede jonck en out zijn aen-ghetast / welcker vperigh senijn veler gheest heeft upt-gedroncken / haer doen sterben / andere gheminckt / en dupsenden heeft doen upt-roepen ; Heere uwe
Psal. 38. 4. handt is op my neder-gedaelt / daer en is niet geheels in mijn vleesch : waer van het jammer noch duert.

Onder-en-tusschen die noch van dese plaghe by gheweest zijn / die heeft de Heere besocht met over-groote verkouwertheyt / welck veler
Job 7. 3. nachten der moeyte booz-bereydet heeft / de caternen los ghemaect / veel lammicheydt / stijbicheydt inde leden / en subijte dooden veroorz-
Job 19. 21. saect heeft / ghelijckmen noch alle daghe gewaer wort. Aldus heeft de hant Gods ons aengheraect / ende is noch upt-ghestreckt / om noch meer plaghen over ons upt te gieten / soo wy onsen Godt niet in tijts en ontmoeten.

Ten derden / soo heeft de Heere eenighe Jaren herwaerts / den he-
Reg 18. 45 mel boven ons van wolcken en wint swart gemaect / ons met veel onghestupmigh / variabel / onafsoenelijck weder besocht : de somers in winters / de winters in somers doen veranderen / ghelijck of de
Gen. 8. 22. saepinge / den oogst / de koude / de hitte / de somer / de winter / den dach / de nacht soude op-houden.

De Heere heeft oock de wateren der Zee gheroepen / ende upt-ge-
Amos 5. 8. goten op den aerdt-bodem / die soo seer de over-handt op der aerden ghenomen hebben / dat de Saeplanden onder ons in Moassen / de
Gen. 7. 19. Weyen in Doelen verandert zijn / en beyde dooz den gheduerighen re-
Mag. 1. 11. ghen / die somtijts eenighe weken achter den anderen gheduert heeft / ongebruyckelijck gemaect zijn. Somsijt heeft de Heere de drooghte
Esa. 15. 6. geroepen over het lant / en over het gene den aerdtbodem soude voort-
Mag. 1. 6. brenghen ; de noorde winden hebben de groep benomen ; de ougsten zijn ghearresteert gheweest op't velt / berrot / tot niet ghecomen : daer
Jer. 7. 20. is veel ghesaeyt / maer wepnigh in-gebracht. 't Welck groote be-
 nantheyt onder de Landt-lupden / achter-stellen by de Eyghenaers /
 en schade over de menschen / ende over de beesten / en over het ghe-
 boomte des veldts / en over de vruchten des Aerdrijckx gebracht heeft.

Soo heeft oock de Heere groote winden en groote stormen over
Jona. 1. 4. ons gheworpen / eenen verderbenden windt / welck de boomen / de
Jerm. 51. 1 crupden / het ghewas / ja veel ghewonen verscheurt / de Schepen
2 Chro. 20. verbroken heeft / selver in onse rivieren en havenen / gelijk in Cerel
 37.
 ghebeurt is / waer menighe van schepen / menschen / coopmanschap-
 pen /

pen / tot de weerde van eenige Milioenen / in eenighe corte tijden herwaerts zijn vergaen : Waer dooz vele verarmt / bancqueroete ghespeelt / en gheruïneert zijn ; tot een onuyspreekelijcke schade van ons Vaderlandt / en de inghesetene van dien.

Noch heeft den Almachtighen / in verscheyden Jaren / den Oostenwint voort-ghegheven inden hemel / en veel Maenden / op 't onghelgheentste / onder ons niet laten waepen ; waer dooz de Schepen op de Zee niet hebben connen baren / de Coopmanschappen bedorven / of na de marct ghecomen zijn / de Matroosen op-gheeteert / haer meyn verteert / haer selven op-ghegheven / en de hare in groote armoede en schult ghebracht hebben. En aldus worden de Inghezetene heymelijck / als dooz een motte en made / verteert : de Zee-lupden / en schippers bande Zee / desperaet ghemaect : soo dat sy upt hare Schepen neder-climmen / op het landt staen blijven / de Zee onghelboud laten / of ober-gaen tot vreemde Heeren / haer vanden / teghen haer eygen Vaderlandt / verstercken / om / soo sy voort-gheven / niet van honger en commer te vergaen / of in banden of boeyen te geraken : een groote plaghe / wanneer de kinderen op-staen / teghen die haer ghebaert heeft.

Psal. 78. 26

2 Chron. 20
37

Hos. 5. 12.
Ezec. 27. 29

Dan noch zijn wy vanden Heere / dit boozigh Jaer / t'hups ghesocht / met extraordinarisse dampen en misten / die de Heere heeft doen op-climmen van 't eynde der aerde / en ons landt daer mede verbult : soo datter een dicke duysternisse in den gantschen lande / vele daghen achter den anderen gheweest is ; waer dooz veel Schepen versenlt / veel siekten / groote ongelucken / te Water en te Lande / veroorzaecht zijn ; de lucht gheinfecteert / de lichamen vergifticht : ghelijck veel sware accidenten / van gheraechtigheden / sinckinghen inde lendenen / stijvicheyt inde leden / ende andere onghemacken / te kennen gheven / die nu meer / als in veel Jaren te boozen / ghespeurt worden.

Ier. 10. 13.

Ezo. 10. 22.

De groote alteratie die daer is in alle de Elementen / heeft oock gebleken upt die laetste Werdt-bevinghe / die in verscheyden plaetsen ghespeurt is / voort-seggende immer so grooten alteratie inde gemoederen der menschen / alser inde Jaer-stonden zijn : waer van hier en daer / in ons Landt / en andere Coninckrijcken / als Engelandt / Portugael / &c. de effecten sich beginnen te openbaren / waer den knoop geslagen wort / dat de posten beben. Dit zijn ooc geen cleynne plagen / al wordense haest vergheten / als de roede vanden rugghe is.

Mat. 24. 7.

Amos 9. 1.

Ten vierden / soo heeft de Heere het Lant besocht met groote neerloosheyt / den onderlinghen Coop-handel / die in ons Landt met alle Patien ghedreven wierdt / waer dooz ons Landt verbult / en seer verheerlijckt was in 't herte der Zeen / die is af-ghenomen ; als onse Marct-waren upt de Zee voort-quamen / hebben wy veel volkeren met de veelheyt onser goederen versadicht / en met onsen onderlingen Coop-handel / de Coninghen der aerde rijck ghemaect ; ons Landt

Ezec. 27. 27

Derf. 33.

- Ezec. 28. 4.** verbult met gout en silber / en costelijcke schatten. Onse Coop-lup-
Derf. 5. den hebben dooz de groothept haerder wijshept in haren Coop-han-
Hof. 5. 12. del / haer vermoghen vermeerdert / welke nu als dooz een motte en
Hof. 13. 3. made verteert wordt : sy zijn onder ons gheworden als een moeghen
wolcke/en als een broeg-comendē dau die henen gaet ; want vele zijn
haer vermogen ter Zee quyt geworden ; andere/geen ghelegghenthept
hebbende om Coop-handel te dypben / dan met groot perijckel/ sitten
Luc. 15. 13. stille ; en dooz hare ledichept/ begeben haer tot ydelhept en dertelhept ;
Luc. 16. 19. brengen haer goet dooz/ levende overdadelijck/ alle dage broyljck en
prachtich ; consumeeren haer selven in Bancquetten / Spiel-hoben/
Jer. 2. 37. Beerden/ Carossen/Wisschen/Jagen ; elck weet dat sy daer mede niet
Derf. 13. en sullen bedyen. Dit zijn ghebroke ne backen/die geen water en hou-
den/ waer dooz sy verarmen / haer Capitaal quyt worden / en eynde-
lijck ghenootsaecht worden te breken / ghelijck wy alle daghe sien.
- Esa. 22. 27.** Nochtans aen desen nagel vande Coop-manschap/hangt de gant-
sche heerlijckhept / en het wel-varen van onsen staet ; hier upt bloept
het principale in-comen van ons Landt/het leven van alle neeringen
en traffijcken ; dese nagel dan/die hier eens in een vaste plaetse placht
Derf. 25. ghesteken te zijn/wech-ghenomen zijnde ; soo ist dat al het wel-varen
datter aen vast was/ mede is gheballen.
- Luc. 16. 3.** De Zee-lupden die niet graben en connen/haer schamen te bedelen/
Psa. 104. 25 maer gewent zijn met schepen ter Zee/ die groot en wijt van rupmte
Psa. 107. 23 is/ te varen/ handel doende op groote wateren/ met Coop-vaerders/
Ezec. 26. 17 Bupssen / Pincken / en andere schepen / die zijn upt de Zee vergaen/
dewijle alle Vaerden af-nemen / om de groote perijckelen te water/
de wepnighe winste dieder valt / dooz de sware Equipagien / groote
Assurantien / over hoop in-comen vande Bloten.
- Soo dat onse Zee-hanen nauelijckx baert weten te krijgen/dan om
clepne hueren / die menichmael verteert zijn / eerse van Landt raken/
en niet machtich zijn om haer en de hare te voeden ; welck haer doet
het Landt verlaten / haer abontuere buypen / somtijds by vrienden/
maer meest by vanden soecken/ tot groote ontblootinge van't Landt/
Jer. 47. 5 en stijbinge van onse vbandē. So dat kaelhept en schaershept is op de
zeelupdē gecomen: die slechts vooz de vbandt varen/en doort geduerich
Amos 2. 16 stelen en nemen/naect henen moetē blieden; waer dooz groote beroer-
Cap. 3. 9. ten in't midden van haer/ en veel bedruete binnen haer te vinden zijn.
- Jer. 14. 4.** De Acker-lieden zijn beschaemt/sy bedecken haer hooft/om de tar-
Joel 1. 11. we / en om de geerste ; want den ougst des belts is eenighe jaren ver-
Derf. 17. gaen / dooz droochte / dooz reghen ; de granen zijn onder hare cluyten
verrot/ op ghegeten vande flecken/ mupsen/en andere onghedierten ;
Derf. 19. het Dee en heeft geen weyden ghelabt. Het heeft den Landt-man seer
teghen-gheloopen / die langhe te vergheefts verwacht heeft / nae de
Jac. 5. 7. costelijcke vruchten des landts/ welck zijn vermoghen niet ghegeben
heeft; en daer dooz/ ghelijck oock dooz de sware Pachten / groote la-
sten

sten / uptsuppinge van de Huerders en Deurwaerders / die haer uyt-
moeckeren / zijn sy ten achteren gegaen : want den Doersch-bloer can Hos.9.2.
haer naulijck voeden / ick late staen dat sy haer pachten en lasten van
't landt soudent comen op-bzingen. Onder dese is oock groote armoe-
de en verbysteringhe / want het oordeel is als een vergiftich cruyt ge- Hos.10.4.
ballen op de bozen der velden.

De Ambachts-lieden claghen ober al / van de doode Meeringhe / en
quade betalinge / wat Coopmanschap of Meeringe dat pement drijft /
daer en is geen winste te doen ; de winckels setten groot en grof uyt / Iac.4.13.
hebben groote boecken / comen hare waren wel gupst worden / maer
gheen betalinghe krijghen / het wort ghemeyn / te bozghen en niet te
betalen ; waer dooz onder alle luyden groote becommeninghe en be-
nautheyt ontsaet.

De Rentiers / die rijck zijn gheworden / uyt de cracht harer arbeit / Apoc.18.3.
Coopmanschap / of Erffenis / die merghelen uyt : want de lasten ver-
meeren / de pacht groeyt / alles verdiert / en haer in-comen vermin-
dert ; de Pachters betalen niet / de gelden gheben daghelijck van in-
trest minder en minder / bzinghen niet uyt / dewyle den Coop-handel
stille staet / en ons landt met vzeemt ghelt / uyt alle quatieren / om den
ooyloghe / verbult is ; onder-tusschen niet willende haren staet / en op-
ghenomen wijsse van leven verminderen / nae de verminderinghe van
haer in-comen / soo teeren sy op haer meyn / consumeren haer Capi-
talen / sterben byster / gelijck vele sterf-hupsen ghetuyghen daer van
zijn. En alsoo ontmoeten malcanderen rijcke en arme / tot groote Prov.22.2.
crenckinghe van onsen staet.

Op schijnen dooz onse uytterlijcke pacht / rijck en verrijckt ghe- Apoc.3.17.
worden te zijn / maer inder daet zijn wy ellendich / jammerlijck / arm
ende naeckt ; behalven eenighe weynighe / die in groote staten en
ampten / insonderheyt ontrent het Hof zijn gherocht / of die eenighe le-
verantien van landen / steden of Compagnien krijghen / die beminnen
het woort / Geest ; en het is een schande / hoe bont het vele van die ma- Hos.4.18.
ken / ghelijck de effecten toonen ; want in dese schrale tijdt / daer't een
cunste is te houden watmen heeft / daer weten dese sulcke conquesten
in corten tijdt te doen / dat daer sy pleghen op de aerde te gaen alleen /
daer rpen sy nu te Weerde / op Carossen / met veel knechts en meysens Eccl.10.7.
achter haer ; daer sy naulijck pleghen hare schuldenaers van hare
deuren te comen houden / daer gheben sy nu dupsenden op intrest / en
sy houden dan noch genoeg om overdadige Bancquetten / Masque-
raden / costelijcke cleederen / Hups-raedt / princelijcke Spiel-hoven te
maken / om te vertoonen haren rijckdom en grootheyt / tot spijt bande Eccl.1.4.
oude gheslachten / tot ergernisse van de gemeynte / die wel weten / dat
sy dat op haer gagie niet doen en comen / daer haer Hups-huere / meys-
sens en knechts mede dooz gaen ; van waer dat dan de reste comt / can
pder licht oordeelen : Een groot verval in onse staet / sonder datmen

- Luc. 16. 2. eens tot haer seght; Hoe/hooze ick dit van u? gheeft rekenschap van u bedieninghe.
- Ezech. 7. 26 Siet dus comt ellende op ellende/geruchte op gheruchte/en upt desen allen/ can een pder licht mercken/dat de Heere tegen ons in grim-michept wandelt / en allenckens de plaghen noch sevenmael meer maecht; soo dat het wel tijt is/ dat wy ons souden schicken/om onsen Godt te ontmoeten / en met een aendachtich herte te overweghen/
- Heb. 26. 18. waerom ons de Heere onse God/ alle dese dingen gedaen heeft/om de oorsaken daer van upt te vinden / en dooz heplsame remedien wech te nemen / die wy nu sullen gaen vooz-stellen.
- Amos 4. 12 De eerste reden / waerom God sijn handt van ons heeft beginnen af te trecken/ is / om dat wy ons hebben verghefelt met de Afgoden/ en in eenighe Contracten beloofst/die opentlijck te sullen maintineren/ onder onse saubegarde te nemen: waer op ghevolght is / datmen in verschepden bande nieuwi-geconquesteerde steden/als te Maestricht/
- Jerim. 5. 19 te Venlo/ te Roermond (alste noch onse waren) de Arcke gestelt heeft by Dagon; en van daer het landt verbult met Afgoden / nieuwe/ die van na by ghecome waren / vooz dewelcke onse Vaderen niet gheschickt en hebben. En dan noch segghen eenige bande aensienelijckste / Wy moeten die vreemde goden schijnen lief te hebben / en na te wandelen: hoe souden wy anders contentement gheven aen Vranckrijck? hoe souden wy de inghesetene van Vlaenderen en Zabandt connen aen-locken/ om met ons te reunieren? Dit heeftmen de ghereetste wech daer toe gheoordeelt / alhoewel de Heere ons verschepden reysen / ghelijck een dief beschaemt wordt / alsoo oock dooz sulcke Maximen te schande heeft laten worden/ sonder datmen opt het minste effect daer van genoten heeft. Waer zijn de Provintien of steden/ die daerom een ure te eer zijn over-ghecome? niet tegenstaende datmen dooz publijcke Manifesten/ vrphept bande Paepsche Religie be- looft heeft. Daer mede hebben wy ghedaen dat quaet is in Godts ooghen / het Landt ontrepnigh / den Thupn ont sloten/ de Heere tot toorn verweckt / en doen resolveren ons sulckx niet te vergheben; ge- lijck hy oock sing quaden over ons gehoopt heeft / sijne pijlen op ons beginnen te verschieten: seggende / Ghy hebt my verlaten / spreekt de Heere / ghy zijt achterwaerts ghegaen/ daerom sal ick mijne hant teghen u upt-strecken / ende u verderben: ick ben des berouwens moede gheworden. Ghelijck ick my over u verblift hebbe / om u goet te doen / en te vermenighbuldigen in rijckdom en macht / alsoo sal ick my verbliden/ u verdoende / ende u verdelghende: ende ghy sult upt-gheroept worden upt het landt. Soo ghy dit niet cont aen-nemen/ gaet maer henen na Venlo / Roermond / Limburgh / alwaer ick mij- nen naem in't eerste hadde doen woenen/ ende siet hoe dat ghy die zijt quijt gheworden dooz berraet / ende nu maer te erghe splinter in u ooghe zijn. Dat ghy wilt segghen / Ja het gaet soo niet over-al/ ghe-lijck

lijck in die plaetsen : binnen onsen ouden Thupn en wert de Afgoderpe niet toe-ghelaten/ maer Jaerlijckx scherpe Placaten daer teghen ghemaect. Het is waer/ dooz het langh en ernstigh aenhouden van de Kerckelijcke / soo zijnder verschepden strenghe Placaten / in verschepden Probintien daer teghen ghemaect/maer niet geexecuteert. Maer isser een eenigh Officier om sijn conneventie / welck meest by allen opentlijck gheschiet / proces ghemaect : ick late staen verballen van sijn ampt/ ghelijck de Placaten statueren. Soo maer pder in sijn hups/ met sijn hupsghesin/ sijns gheloofs leefde / ghelijck de byzhept van't Lant mede-bzenght / wat souder op te seggen zijn : maer in veel ghewesten bzeken sy upt in alle onghebondenthept / van openbare Afgoderpe en superstitie / om Godt verdriet aen te doen. Men siet ghenoech wat sy doen inde steden van Juda / ende op de straten van Jerusalem. Gaet maer in Hollandt / en Noort-hollant / ende in andere quartieren / vergaren sy niet opentlijck : dragen sy hare Processien niet langhs de weggen : sietmen niet over-al haer Crupcen op-ghericht : woonen hare Priesters niet opentlijck onder haer : Hoe connen wy dan segghen/ dat wy niet verontrepnicht en zijn / en dat wy de Baals niet na en wandelen : O ghewisselijck/ wy hebben onse erffenisse tot eenen grouwel ghemaect / overspel bedreven met steen en hout : Daerom seght de Heere / sult ghy niet ontschuldigh worden ghehouden / maer ghy sult gantschelijck dzincken den beker des oordeels ; want ick hebbe by my selven gheswozen / spreekt de Heere/u cleyn te maken/en veracht onder den menschen. Wwe schrikelijckhept sal u bedzieghen/ en de trotshept uwes herten sal u onderganck zijn : ghy die woont inde cloben der steen-rotzen/ in loffelijcke hupsen / aenghedaden met prachtigh en opsichtigh grootx ghewaet : al sout ghy uwen nest soo hooghe maken als den Arent / soo sal ick u van daer neder-stooten / spreekt de Heere. Dit is de eerste en meeste oorsake van al onse onheplen.

De remedie hier teghen is/ die ons de Heere selver gheeft / seggende ; Gaet henen/ ende roept dese woorden upt teghen 't Noorden/ende segt / Bekeert u/ghy afgekeerde Israel/ spreekt de Heere/ so en sal ick mijnen toorn op u lieden niet doen vallen: want ick ben goedertieren/ spreekt de Heere / ick en sal den toorn niet in eeuwichhept behouden. Alleen kent uwe ongherechtighept / dat ghy teghen den Heere uwen Godt hebt over ghetreden / ende uwe weggen verstroyt hebt tot de bremde / onder allen groenen boom / maer en zijt mijner stemme niet ghehoorsaem gheweest/spreekt de Heere. Segt/daerom is over ons upt-ghestort dien vloech / en dien eet / die gheschreven is in de Wet Mose / des knechts Godts/ daerom heeft hy het quade over ons gebacht. Maer willen wy dese overtredinge bedecken/so sullen wy niet boozspoedich zijn ; willen wy onse herten teghen dese waerschouwingen verharden/ soo sullen wy in meerder quaet verballen. Maer soo

Jer. 7. 18

Jer. 2. 23

Vers. 7.

Jer. 3. 9.

Jer. 49. 12.

15. 16.

Jer. 3. 12

13.

Dan. 9. 11.

Vers. 14.

Pro. 28. 13.

14.

wy dese misdaet van herten bekennen en laten/so sullen wy barmher-
 ticheyt vercrighen. Onse Overicheden/en wy alle/ zijn immers ghe-
 Esā.24.22. tuppghen ober ons selven/dooz verschapden publijcke Placcaten/reso-
 lutien/en openbare betuppinghen vooz de heele weerelt / dat wy den
 Heere vercozen hebben om hem te dienen / en sijn stemme gehoozsaem
 te zijn ; daerom moeten wy de vremde goden wech doen / die in het
 1 Sam.7.3 midden van ons zijn / en onse herten neyghen om den Heere alleen te
 dienen. Wat mede-deel heeft de gherechticheyt met de ongherechtig-
 2 Cor.6.14. heyt ? en wat gemeenschap heeft het licht met de duysternisse ? ende
 15.16. wat 't samē stemminge heeft Christus met Belial ? of wat deel heeft
 de geloobige met de ongeloobige ? of wat t'samen-boeginge heeft den
 Tempel Gods met den afgoden ? Waerom hincken wy dan op twee
 1 Reg.18.21 gedachten ? soo de Heere God is/ volght hem nae : ende soo het Baal
 is/volght hem nae. Godt beweghe de herten van onse Overicheden/
 om het exempel vanden Coninck Assa nae te volghen / van welck ge-
 2 Chro.15.8 tupt wort : Als nu Assa dese woorden hoorde/ende de prophetie des
 Propheten Obeds / sterckte hy sich / ende hy dede wech de verfoepse-
 len/ uyt den gantschen lande Juda ende Benjamin / en uyt de steden
 die hy van het gheberghte Ephraims ghenomen hadde. O ghy Wa-
 2 Chro.17.6 ders onses Vader-lants ! laet u herten sich verheffen inde wegen des
 Heeren ; seght tot alle uwe Officieren / niet om slechtz soo een loosen
 Gen. 35. 2. alerm te maken/maer van herten ; doet wech de vremde goden die int
 midden van u zijn/ repnicht het landt van alle de openbare afgoderie :
 dan soude een verschickinge des Heeren werden ober alle Coninck-
 2 Chron.17.10. rijcken der landen die rontsom ons zijn / dat sy niet en souden crijgen
 teghen ons ; dan soude de Heere haest onse bloecken in segheninghen
 veranderen. Want het heeft noyt gheseylt/of als Godts volck de af-
 goden verlaten hebben/en haer tot den Heere bekeert hebben/ so heeft
 de Heere hem oock tot haer gekeert en genadich geweest. Moet het
 Haus dom/de Papperie/ inde nieuwe gheconquesteerde steden/om des
 Esā.9.22. Eets wille die wy hen gheswozen hebben/toe-gelaten worden/laetse
 altoos niet hebben de beste plaetsen / het meeste faueur/en in alle ghe-
 legghentheyt gheboozdert en aengetrocken worden / vooz onsen eygen
 Godts-dienst / en die van onse eyghen religie / ghelijck maer al te no-
 toir gheschiet. Maer datmen lette op hare Actien/en wanneer sy den
 1 Reg.2.43. eet der ghetrouwicheyt niet houden/noch het ghebodt dat de regerin-
 ghe ober haer gheboden heeft/en dat sy haer vergheten in verraderie/
 correspondentie met den Opandt ; de Inghesetene af-trecken vande
 gheloozsaemheyt der Heeren Staten/die uyt-roepende vooz geweldi-
 ghe Heeren / en den Coninck van Spaengien vooz den wettelijcken
 Heer ; lasteren onse Regeringhe / ghelijck maer al te veel opentlijck
 van haer gheschiet : datmen dan hare vrypheyt haer ontneme / en hare
 boosheyt op haren cop doen keeren ; haer gheen faueur of gunste be-
 wijsende / maer haer als mepneedighe doen verhuysen / met alle hare
 Crames

Crimerie. Willen wy alsoo de vremde goden upt het midden van ons wech doen / en den Heere dienen / soo sal de ziele onses Godts verdrietich worden over onsen arbeyt en miserie / daer wy mede te hups ghesocht zijn. Hy sal tot ons segghen / ick neme den beker der swijmlinghe van uwe handt / den droessem des bekers mijner grimmicheyt / ghy en sult die vooztaen niet meer dzincken.

De tweede oorsake waerom het Lant gantschelijck waggelt gelijck een dronckaert / is om dat wy nu eenige Jaren herwaerts / niet den lebendigen God / maer blees tot onsen arm gestelt / en vandē Heere met ons herte gheweken zijn ; soo dat de Heere over ons met reden mach clagen / ghelijck hy over Israel doet. Ghy wijckt van my ende climt op / ghy maectt u Legher wijt / en maectt u een verbondt met eenige upt de selve / ghy hebt haer Leger lief in elcke plaetse die ghy siet ; ghy sent uwe ghesanten verde wech / dan nae Brancckrijck / dan na Duyslandt / ghy vernedert u vooz haer tot der hellen toe / want ghy meynt aldaer het leven uwer hant te binden. Oock climt ghy derwaerts op te offeren die costelijcke peerle / de supberheyt des Euangeliums / die latende ontrepnicht worden met de vermenghelinghe der afgoderie / om u te beter te stercken met de macht van Brancckrijck / en uwen toeblucht te nemen onder de schaduwē van upt-heemsche / en dat al sonder den mondt des Heeren raedt te braghen ; gelijck als of God van ons ware gheweken / en niet meer en antwoorde / dooz den dienst van sijne Propheeten. Is dan Israel / dooz alle onse conquesten / een knecht geworden / dat wy alle mans hulpe van doen hebben / of zijn wy dooz onse victozien so droncken geworden / dat wy heen en weder beweegt worden / en niet langher op ons eyghen beenen staen connen ?

De hulpe van onse Bont-ghenooten is niet te versmaden / de rupture van Brancckrijck met Spaengien / heeft ons geen clepne verlichtinghe toe-gebracht : maer te steunen op peerden / en te vertrouwen op wagenen / om dat se veel en machtich zijn / dat can God niet verdragen ; maer wanneer sijn volck haer met sodanige bedeckingen willen bedecken / dan laet hy haer sulcken stercke tot schande worden / dat den helper strupckelt / en die geholpen wort ; gelijc wy gewaer zijn geworden / wanneer ons Leger met het Fransche vereenicht was / en t'samē Brabant introcken. En niet tegen-staende / so ist dat groot en cleyn / meer steunen op de yptterlijcke hulpe / die sy nu van hier / nu van daer verwachten / dan dat sy souden steunen op den Heere onsen God. Het is al van verbintenisse / van verbintenisse datmen spreekt / men wilt al dooz verbonden en aliantien hebben / dooz groote Legers / die ons den rugge inwegen / dooz de menichte van menschē / die geen God en zijn / van peerden / die blees en geen geest en zijn ; en niemant en let op't ewighe verbont met God / dat wort dagelijcx meer en meer vernieticht ; daer nochtans onse Vaderē noyt geen onrecht by dē Heere gebonden hebben. Hy heeft ons ghedragen / als een man sijnen sone draecht / op

Jud. 10. 16.

Esa. 51. 22.

Esa. 24. 20.

1 Tim. 6. 17

Jer. 17. 5

Esa. 57. 8. 9

Mat. 13. 46

Esa. 30. 2.

1 Sa. 28. 15

Jer. 2. 14.

Esa. 24. 20.

Esa. 31. 1.

Esa. 30. 2.

Esa. 31. 3.

2 Ch. 20. 15.

7.

Esa. 8. 12.

Esa. 31. 3.

Esa. 24. 5.

Jer. 2. 5.

Deut. 1. 31.

- Deu. 32. 10 alle den wech die wy ghelwandelt hebben ; hy heeft ons bewaert als
 Vers. 12. synen ooghen appel / daer wy maer een cleyn volck waren / verlaten
 van alle / maer ons verlieten op hem / ende gheen vreemde Godt onder
 ons hadden : doen zijn wy machtich gheweest / doe hebben onse vry-
 heyt vercreghen / conquesten gedaen / victozien de een op de ander / te
 water en te lande becomen. Maer sinte dat wy ons te veel op den
 bleeschelijcken arm verlaten hebben / op onse groote Leghers / die wy
 van Jaer tot Jaer / grooter en grooter te velde gebracht hebben / soo
 zijn al onse saken / te water en lande achter-waerts gegaen ; de Heere
 Jer. 2. 37. heeft al ons vertrouwen verwoopen / so dat wy daer mede niet en con-
 nen bedyen ; wat wy noch onder-en-tusschen gewonnen hebben / als
 den Bosch / Maestricht / Breda / Rijn-berck / dat hebben wy al beco-
 men wanneer wy maer ons eyghen melitie by ons ghehadt hebben :
 Vers. 36. doch so menichmael als wy niet vreemt Crijchs-volck versterckt zijn
 gheweest / soo zijn wy telkens beschaemt gheworden / en hebben niet
 upt-ghericht : dit is de tweede oorsake waerom onse breucke haeste-
 Esa. 30. 13. lyck is ghecomen / als in eenen ooghenblick.
- De remedie hier teghen is dat wy weder-keeren / tot den Heere
 gaen / en in op-rechticheit des herten / met een onghewensde resolu-
 tie / segghen ; Siet hier zijn wy / wy comen tot u / want ghy zijt de
 Jer. 3. 22 Heere onse Godt / waerlijck te vergheefts machtmen hande heub-
 23. len / en de menichte der berghen : waerlijck inden Heere onsen Godt /
 is Israels heyl. Assur en sal ons niet behouden / wy en sullen niet rij-
 Hos. 14. 4. den op peerden / en tot het werck onser handen niet meer seggen / ghy
 Ps. 37. 3. 4. zijt onse Godt : maer op den Heere vertrouwen / ons in hem verlu-
 sten / sijner verbeypden / sonder onse hant upt te steken tot ongerechtig-
 heyt ; ghebruyckende de middelen die Godt ons ghegheven heeft / en
 Psal. 62. 11. die ons van onse Bont-ghenooten toe-comen / sonder ons herte daer
 op te stellen.
- Soo de Vaders onses Vaderlants / also op den Heere onser Vade-
 2 Chron. 13 ren God wilden steunen / soo souden sy machtich worden / en de Godt-
 18. lijcke andtwoord soude tot haer seggen ; Weest sterck en vrees niet /
 Esa. 35. 4. siet u lieder Godt sal ter wake comen / met de vergeldinghe Godts /
 hy sal comen en u verlossen.
- De derde oorsake waerom de Heere het claghen en kermen / onder
 Chron. 2. 5. ons vermenichvuldicht heeft / waerom het Landt treurt / en een pege-
 Hos. 4. 3. lijck die daer in woont queelt / is om dat het recht verdraept wordt ;
 Hab. 1. 4. alle grouwelen / bloecken / lieghen / stelen / overspel / breken doot / bloedt-
 Hos. 4. 2. schulden breken aen bloedt-schulden. Deler hupsen zijn vol bedrochs /
 Jer. 5. 27 daerse mede groot en rijck worden : sy zijn bet / sy zijn glat / selfs de
 8. 9. daden der boosen gaen sy te boben : de rechtsake en richtē sy niet / selfs
 de rechtsaken des weesen / nochtans zijn sy voorspoedich ; oock en
 Vers. 30. oordeelen sy het recht der noodtdrustighen niet : een schrikelijcke en
 afschrikelijcke sake gheschiet in den Lande / doot't op-houden van
 Pro-

Proessen/ dooz't favoziseren van vrienden/ en die meest gheben. Hoe menichmael wort het recht in galle verkeert / ende de vrucht der gherechticheyt in alsem. Wat zijnder al personen die het Landt grof en groot bestelen? die in hare paleysen schatten vergaren / dooz ghewelt en verstooringhe/ die de bestedinghen met 's Landts penninghen/ tot haer eygen profijt/ in-coopen? den Opant toe-voer brengen / Cruyt/ Loot/ Schepen/ Cabels/ Anckers/ &c. die verraderpen aenrichten/ sterckten over-gheben / meynedigh zijn / de Privilegien violeren/ de authoziteyt vande Steden en Provintien onder de voeten treden / hare Commissien te buypen gaen / ja contrary doen : doch niemandt en twiste nochte bestraffe pement ; ja dickmaels werden sy wel beloont/ die maer stout zijn om quaet te doen / als offer gheen Coninck in Israhel en ware.

Hier dooz zijnder over-al in't Landt tranen der verdrukten / die daer treuren over dese grouwelen / maer te vergheefs / om datter macht is aen de zijde der verdrukters.

Dit can den Richter der gantscher aerde niet verdragen ; maer dewijle Gods Dienaresse onder ons geen wrecker en is/ tot straffe den genen die quaet doet / daerom wil hem de Heere selver wreken/ aen sulcken volck als dit is : daerom heeft de Heere soodanighen ongherechticheyt onder ons beginnen te besoecken.

De remedye hier teghen is/ dat wy met Daniel ons berootmoedighen vooz Godt / segghende / Op u/ O Heere/ is de gherechtigheyt/ want ghy en zijt gheen God die lust hebt aen godloosheyt ; de boose sal by u niet verkeerren / de onsinighe en sullen vooz uwen oogen niet bestaen : ghy hatet alle werckers der ongherechtigheyt ; maer wy hebbense verschoont. Daerom heeft de Heere over ons het quade gewaecht / en hy heeft het over ons ghebacht. Maer O Heere ! nae alle uwe gherechtigheyt / laet doch uwen toorn en uwe grimmicheyt af-ghekeert worden van ons / en vroegh alle moeghen sullen wy alle goddeloose des Landts verdelghen / en alle werckers der ongerechtigheyt onder ons upt-roepen : het boose haten/ het goede lief hebben/ het recht inder poorten bestellen/ den verdrukten helpen/ den weesen recht doen / en de twist-sake der weduwen handelen. Soo sulcx oprechtelijck by de handt ghenomen wierde / dan soude veel Belials nucken haest onder ons comen te verhuspen : dan soude Godt wederkeeren tot Zion / en in't midden van Jerusalem comen woonen.

O ghy Richters der aerden ! doet doch aen den pber van Pineas/ om de plaghen te weeren ; hout het gherichte niet den menschen/ maer den Heere : latet by u niet zijn onrecht / nochte aenneminghe der personen / noch ontfanginghe van gheschencken ; want het gheschenck verblindt de ooghen der wijsen/ en verkeert de woorden der rechtverdighen : richt het volck met een gherichte der gherechtigheyt : gherechtigheyt/ gherechtigheyt sult ghy na-jaghen. Reddet den be-

- Jeru. 22. 3 roofden upt de handt des verdruckers / en den vzeemdelingh / den
 weesen / noch de weduwe / en onderdruckt niet / en doet gheen ghe-
 Luc. 16. 2. welt ; op dat wanneer ghy eens rekenschap van u bedieninghe sult
 moeten gheben / dat ghy dan vooz den Heere ende vooz synen Ghe-
 salf den / met een goede conscientie / daer ghy over gheregeert hebt /
 1 Sam. 12. 3. 4. met Samuel aldus mooght aen-spreken : Wiens osse / wiens ezel
 hebbe ick veronghelijckt ? wien hebbe ick verdruckt ? van wien heb-
 be ick een gheschenck ghenomen / dat ick mijn ooghen van hem soude
 verborghen hebben ? En op dat ghy dan dese antwoorde van haer
 mooght crijghen : Ghy en hebt ons niet veronghelijckt / noch ghy en
 hebt ons niet onder-druckt / noch ghy en hebt van niemants handt
 pet ghenomen. Maer hoe wepnigh zijnder sulcke te binden ! Soude
 dese remedye wel in't werck ghestelt worden / soo moetmen inde rege-
 ringhe niet in-krupen en in-kuppen / slechts nichten en neven / vyle
 personen / Amen-seggers / Atheisten / Libertijnen / onnutte dronc-
 kaerts / gierigaerts / Ambitieuze menschen / die althits aen't hoogher
 Heb. 12. 16. boozt hellen / die om een spijse / om haer selven en de hare groot te ma-
 ken / het recht van't Landt / de Justitie / de Vryheyt wech-geven.
 Dese over-al te veel in-ghesloopen zijnde / maken dat het recht onder
 Esa. 49. 14. ons achter-waerts is gheweken / dat de gherechtigheyt van verde-
 15. staet / datter gheen recht en is. Maer men moet onder alle den volc-
 Exo. 18. 21. ke omme-sien na kloecke Mannen / Godvreesende waerachtige man-
 nen / de gierigheyt hatende. Dan sal Zion dooz recht verlost worden /
 Esa. 1. 27. en haer weder-keerende dooz gherechtigheyt.
 Jeru. 4. 28 De vierde oorsake / waerom de aerde treurt / en den hemel daer bo-
 Jeru. 5. 19 ven swart is / om dat wy niet en mercken op de woorden Gods / en
 sijne wetten verwerpen. De Heere heeft onder ons 't ghesichte ver-
 Hos. 12. 11. menighbuldicht / broegh op zijnde om sijne boden tot ons te senden /
 2 Chro. 36. 15. die nu over de tsestigh Jaren lanck / ons den gheheelen raedt Godts /
 Esa. 62. 6. gheduerighlijck al den dach en al den nacht / sonder stil-swijgen / be-
 kent ghemaect hebben : segghende / Bekeert u doch / een peghelijck
 Jeru. 25. 5 sult ghy woonen in't Landt dat de Heere u ende uwen Vaderen ghe-
 gheben heeft / van eeuwte tot in eeuwte. Maer een peghelijck wandelt
 Jer. 16. 12. na sijns boosen herten goet-duncken / om na God niet te hoozen ; het
 Jeru. 6. 10 woort des Heeren is hen tot een smaet / sy en hebben geen lust daer
 toe. Dele comen noch wel tot het ghehoor / sitten vooz Gods aenghe-
 Eze. 33. 31 sicht als sijn volck / en hoozen sijne woorden / maer sy en doense niet :
 sy maken wel lief-kosinghen / prijsen de Predicatie / extollereren den
 Godts-dienst / maer niet teghenstaende / soo wandelt haer herte de
 gierigheyt na. Met de mondt insonderheyt / als de Heere met sijne
 plaghen comt / dat sy vande vpant ghedrepght worden / of kranck te
 bedde ligghen / dan segghen sy wel tot de dienaren Gods ; De Heere
 Jer. 42. 5, 6 sy tusschen ons tot een waerachtighe ende ghewisse ghetuyge / indien
 wy

Wp niet na allen woorde / met welck u de Heere uwe God tot ons sal
 senden / also en sullen doen ; 't sy dan goet of quaet / wp sullen de stem-
 me des Heeren onses Gods gehoorzaem zijn / op dat het ons wel ga/
 wanneer wp de stemme des Heeren onses Gods sullen gehoorzaem
 zijn. Maer soo haest zijn sy niet verlost / soo haest en raet het vleesch/
 de weerelt / den dupbel haer niet het contrary / of dadelijck wepgeren Zach.7.11.
 sy op te mercken / verswaren hare oore / op dat sy niet en hoorde / sy
 maken haer herte als een diamant ; wat isser nu ghemeynder / dan te 2 Chro. 36.
 spotten met de boden Godts / hare woorden te verachten / sich voor 16.
 haer aenghesicht niet te verootmoedighen ? Maer in veel ghelegent-
 heyt / wanneer sy van Gods wille overtuyght worden / te segghen :
 Mengaende het woort dat ghy tot ons inden naem des Heeren ghe- Jer.44.16.
 sproken hebt / wp en sullen na u niet hoozen ; want het gaet ons wel / Deu.29.19
 dewijle wp wandelen na onses herten goet-duncken.

Blijckt oock niet de cleyn-achtinghe van Gods woort / onder de
 Coninghen / Vorsten / en groote des Landts / upt dien dat sy om een
 Paeps recht / om een instellinghe niet van God (want de Heere heeft Jer.44.21.
 daer noyt aen ghedacht / en het is noyt in syn herte op-ghekommen)
 maer vanden Paus / upt den afgrondt / om haer ghepzetendeert lus
 Patronatus , of andere querellen / de Kercken Aaren lanck berooft la-
 ten van hare Dienaren / de Ghemeynten van't woort Godts ; tot
 verwoestinghe van veler ghemoederen / tot ruïne van veler zielen/
 die door het woort misschien soudē moghen ghewonnen werden :
 Latende liever dat bloet op haer en haer hups / dan van so aertschen/
 onghesondeert / ja geusurpeert recht af te laten ; en of schoon de Die-
 naren Gods / die ghestelt zijn om te pberen voor Gods Kercke / lange Jer.44.4
 en vele aenhouden / en tot haer / upt Gods naem seggen ; Doet doch
 dese grouwelijcke sake niet / die God haet ; haer overtuyghende / dat
 het strijdigh is teghens Godts woort / onwettelijcke Predicanten
 maect / dat de Kercken door de dispuuten hier ober / vergaen / ver-
 woesten / verlept worden tot andere Sectarissen / die onghemolesteert
 haer eyghen valsche Leeraers stellen en ghenieten ; daer is evenwel
 gheen gehoor / sy gaen voort in 't jock te verbzeken / en de banden te
 verscheuren : Sy willen niet gewelt die oude / verscheurde / versletene Jer.38.11.
 lompen blijven houden onder hare orelen / ront upt segghende ; Wp Jer.6.16
 sullen na uwen raedt niet wandelen / noch daer na lusteren. 17.

Dus wert de Wet des Heeren verworpen / en sijne insettingen niet Amos 2.4.
 bewaert ; Gods woort voor een last gehouden / welck yder verwerpt / Jer.23.38.
 en van weynighe tot een reghel van alle haer bedryf gemaect wort.
 Daerom heeft de Heere ons beginnen te tuchtighen / ghelijck inde Jos.7.12.
 vergaderingen menichmael voorsept is : daerom is de Croone onses Chre.5.16.
 hoofts beginnen af te vallen. Wie is de wijse man / die dit verstaet ?
 waerom het landt jammerlijck staet : ende de Heere seide / Om dat Jer.9.13
 sy mijne Wet / die ick voor haer aenghesichte ghegheven hadde / ver- 13.
 laten

laten hebben: ende na mijne stemme niet ghehoort / noch daer naer ghewandelt en hebben: Maer hebben ghewandelt na het goet-dunc-ken hare herten; en na de Baals / het welck hare Vaders hen gheleert hadden: Daerom heeft de Heere ons ghespijst met alsem / en ghedrenckt met galle-water.

Chre. 3. 41.
42.

Dan. 9. 8, 9
10, 11.

Exod. 24. 3
2 Chrou. 15
15.

Psal. 80. 19
Deut. 5. 27

Heb. 9. 38.

Heb. 3. 7.
Jer. 26. 13.

2 Chrou. 7. 14

Esa. 66. 2.

Amos 8. 11

Job. 10. 6.
Job. 11. 11

Jer. 48. 16.

Esa. 16. 6.

Nos. 13. 6.

De remedye hier teghen is / dat wy onse herten op-heffen / midts-gaders de handen / tot Godt inden hemel / segghende: Wy hebben overtreden / en wy zijn wederspannigh geweest / daerom en hebt ghy niet ghespaert. O Heere! by ons is beschaemt heyt der aengesichte / by onse Koningen / by onse Vorsten / en by onse Vaders / om dat wy teghen u ghesondicht hebben. Wy en hebben de stemme des Heeren onses Gods niet ghehoorsaemt / dat wy in sijne Wetten wandelen souden: die hy ghegheven heeft voer onsen aengesichte / door de hant sijner knechten de Propheten. Maer gheheel Israel heeft uwe Wet overtreden / met af te wijcken / dat sy uwe stemme niet en ghehoorsaemen: daerom is over ons upt-ghestort dien vloeck / en dien eedt / die gheschreven is in de Wet Mose / des knechts Gods / dewijle wy teghen hem ghesondicht hebben. En dit alsoo bekend hebbende / soo moeten wy alle met eene stemme / en met gantscher herten sweeren / dat soo ons de Heere dese mis daet wil vergheven / en laten leven / dat wy vanden Heere niet meer te rugghe sullen keeren; maer dat wy al het ghene de Heere door sijne Dienaren ons sal belasten / dat wy dat hoozen en doen sullen: En van allen desen moeten wy een vast verbont maken / ende schrijven't; ende onse Vorsten / onse Leviten / ende onse Priesters moeten't versegghelen. Soo wy noch maer heden sijne stemme wilden hoozen / af-laten onse herten te verharden; soo soude het quaet dat de Heere over ons gesproken heeft / hem berouwen / upt den hemel hoozen / onse sonden vergheven / en ons landt ghenesen: want de Heere wil met een ghenadighe ooghe aenschouwen / die voer sijn woort beeft. O acht dan het woort des Heeren / verhindert den Godsdienst niet / maer beboordertse: Ghedooght niet dat eenighe Ghemeynten sonder Herders souden zijn / lijdt liever in u tijdelijck recht / dan dat ghy soo veel zielen sout laten lijden / een hongher niet na broodt / maer om te hoozen de woorden des Heeren. Weet / waer Godsalighe Leeraers zijn / daer zijn Godsalighe Ghemeynten / die Gods toozn af-keeren / en sijn segghen over Landen en Steden brengen: want seggheninghen zijn op't hooft der rechtveerdighe: door den segghen der oprechten wort een stadt verheven / maer door de godloose wortse verbzoken / die seer vermenighbuldighen / waer de prophetie op-hout.

De vijfde oorsake / waerom ons verderf na hy ghecomen is / en ons quaedt seer haest / is om dat wy seer hoobeerdigh en hooghmoedigh zijn; want na dat wy sat zijn gheworden / door den overbloedt van Gods seggheninghen / soo heeft sich ons herte verheven: niet alleen

leen de Dozsten/ en des Koninghs kinderen steken upt / kleeden haer met vzeemde kleedinghen (in wien God het niet onbesocht wil laten) maer oock de ghemepne man/ gaer daghelijckx verciert met purpur/ en seer sijn lijnwaet / prachtigh : met vlechtighen des haps / met gout / peerlen / en costelijcke kleederen. Elck spreekt in sijn herte/ Ick sal Coninginne zyn in eeuwighejdt / ick ben't / en niemant meer dan ick. De dochteren Zions verheffen haer in costelijcke kleederen/ Hupsen/ Hups-raet/ in costelijcke Paerden/ Carossen/ Speel-hoven/ in overdadighe en Princelijcke Maeltijden / Bancquetten / in Hependensche vertooninghen / van Masqueraden en Tournopen : dit alles wort onder ons ghebonden. Elck is eben staet-suchtigh / en seght in sijn herte / Ick sal ten hemel op-climmen / ick sal mijnen thoon boven de sterren Gods verhooghen / en ick sal my setten op den bergh der t'samen-comste. Daer vooz desen elck een cleyn gheboelen van hem selven hadde / en sijn schouderen te swack oordeelde/ om den last van de Hegeringhe op hem te nemen / om dit swaer volck wel te connen richten/ denckende/ Wie is daer toe bequaem ? daer acht elck een hem nu dobbel bequaem ; en willen dooz recht en onrecht/ dooz giften en gaven / dooz flatteren / dooz lieghen en bedrieghen/ met ghewelt staten en ampten hebben ; dzinghen haer in/ dooz ghewelt van vzienden / of dooz de balance bande partyschappen. Sp jaghen een pegelijck sijnen broeder met een Jacht-garen / sp stooten malcanderen daer in en upt : sp handelen bedrieghelijck een peghelijck met sijnen vrient / ende en spreken de waerhejdt niet : sp maken sich moede met verkeerdelijck te handelen : een pder spreekt met sijnen naesten van brede met sijnen mont / maer in sijn binnenste leyt hy sijn lagen. Sp gheben haren naesten te dzincken/ sp boeghen haer wijn-flessche daer hy / maken haer dzoncken/ om hare naeckthejt te aenschouwen/ haer upt te halen/ om te weten waer naer sp haer stucken moeten stellen. En alsoo worden sp gheweldigh inden Lande / doch niet tot waerhejt / niet om't Lant dienst te doen / om de verballen reten op te bouwen / om het verloop op te winden ; maer om dooz de ampten noch hoogher op te klimmen/ meerder schatten te vergaren/ haer kinderen als Ezaven en Barons op te boeden. De ghetrouwe zyn wepnigh geworden onder den menschen kinderen / de goedertieren is vergaen upt den Lande / en daer is schaers pemandt oprecht onder den menschen ; die in haren cleynen staet groote Patriotten pleghen te zyn/ en schenen/ soo sp het Roer eens inde handt cregghen / het Schip op de rechte streke te sullen bezeplen / groote couragie te sullen toonen / om het quade te weeren/ het goede te hant-haben : die groot gheworden zijnde / hebben in plaetse van goet / met beyde handen wel dapper quaet ghedaen/ om vergeldinghen. De beste van sulcke zyn als een doorn / en de oprechtste scherper als een doorn-hegghe gheworden. Soo dat onse ongherechtighejdt is hooghmoet / en daerom heeft de

Zeph. 1. 8.

Luc. 16. 19.

1 Tim. 2. 9.

Esa. 47. 7. 8.

10.

Esa. 3. 16.

Esa. 14. 13.

14.

1 Reg. 3. 9.

Mich. 7. 2.

Jer. 9. 5. 8.

Hab. 2. 15.

Jer. 9. 3.

Psal. 12. 2.

Mich. 7. 2.

Vers. 3. 4.

Ezer. 16. 49.

- Amos 6.8. Heere Heere gheswozen by sich selven / (spreekt de Heere / de Heere der heyl-scharen) ick hebbe eenen grouwel van Jacobs hoobaerdpe / ende ick hate sijne Paleysen : dies sal Israels hoobaerdpe in sijn aengesichte ghetupghen / en de hooghe ooghen der menschen sullen vernedert worden / ende de hooghepdt der mannen sal neder-gheboghen worden : want de dagh des Heeren der heyl-scharen sal sijn teghen alle hoobaerdighen ende hooghen / ende teghen allen verhebenen / op dat sy vernedert worden. Hy sal den hooghmoet der stercken doen op-houden ; den schedel der dochter Zion schurfdigh maken / en al haer cieraet wegh-nemen : hy sal besoeckinghe doen over de Dorsten / ende over de kinderen des Coninck / en over alle die haer cleeden met vzeemde kleedinghen. Haer vermoghen sal ten roobe worden / en hare hupsen tot verwoestinghe : desen dach is na-by / hy is na-by / ende seer haestende. Hooghmoet / die op den top onder ons geclommen is / gaet vooz den val. Want de Heere hatet / ja sijn ziele heeft een grouwel van hooghe ooghen / en daerom soo wil hy haren hooghmoet vernederen / ghelijck hy alreede maer al te veel onder ons heeft beginnen te doen / blijckende upt de voozgaende straffen daer wy mede te hups besocht sijn.
- De remedie is / dat pder / groot en cleyn / Kerckelijcke en Weereltelijcke / Coninck en Onderstaet / alle de inwoonders van ons Landt / haer met Hiskia verootmoedighen / om de verheffinge hares herten / om den grooten trots / pracht / en helsche pompe / die onder ons in swanghe gaet. Elck moet af-dalen van hare thoonen / hare hoobaerdpe van sich doen / hare gestickte kleederen upt-trecken / weder-keeren tot onse eerste eenboudighepdt : al het vlechten des hays af-snijden / al den omhanc van gout of costelijcke kleederen af-leggen / en pder moet sich met een eerbaer ghewaet / over een comende met schaemte en matichept / verciere. Maer aengesien elck wel de eerste wil sijn om sijn ghelegghenthept te verhooghen / maer niemant om die te verminderen ; soo behoorden de groote / die den wegh des Heeren weten / en het recht hares Gods / selver voozen gaen / met hare heerlijcke ober-kleederen af te legghen / haren prachtighen staet te verminderen / om de mindere beschaemt te maken : of so dat niet en helpt / na het exempel van andere rijcken / Leges sumtuari, stricke wetten te maken / tegheng alle dien grooten pracht onses Landts / die ons alse een roest op-eet : Waer dooz de inghesetene van een hooghe en ver-teerende schattinge soudent ontlast worden / om te beter de lasten van't Landt te connen draghen. Andersins sal onse eere in schande veranderen / onse inghesetene dooz dese ledichmakers / ledich ghemaeckt worden. Wanneer wy dese sonde aldus ghereformeert hebben / en in waerhept vooz God connen seggen. Mijn herte en is niet verheben / noch mijne ooghen sijn niet hooghe ; ick en wandele niet meer in dinghen die my te hooghe sijn. Dan sal onder ons op-houden ongerechtighept /

tighept / staet-sucht / haet en nijt / vercoopinghe van 's Landts gherechtighept / meynedighept / lieghen en bedrieghen / upt-suppen van weduwen en weesen / bestelen van 't ghemeyn / welck al om den hooghen staet die pder boeren wil / in 't werck ghestelt worden. Welcke sonden de wortel ontnomen zijnde / Gods segghen sal dan in plaetse comen; want God weder-staet den hoobaerdighen / maer den nederighen gheeft hy ghenade. 1 Petr. 4. 6.

De seste oorsake/waerom wy dickmaels in 't Beplighdom gegaen zijn om te aenbidden/sonder dat wy dooz alle onse Be-dagen yet vermocht hebben/ om onse swaricheden af te bidden/ is / om datter geen trouwe/ geen weldadighept / geen liefde noch eenighept in 't Lant is; 1 Cor. 4. 1. maer vyantschap/twisten/ afgunstigheden/ tweedracht: Manasse is tegen Ephraim / en Ephraim teghen Manasse / de een Provintie is tegen de andere/ de een stadt tegen de andere / ja het een lit teghen het andere. Over-al zijnder Belials kinderen/die twist tusschen broeders maken/en niet connen verdragē datter ergens eenichept is; maer dese groot-moedige verwecken daer strack gekijf / dooz quade raporten/ achter-klap/ bedroggh/ jalousien te boeden; stellen het al in 't verwerde / om elck te beter sijn personagie te spelen / in troubel water te visschen / en met de oneenichept over beyde partpen te heerschen / die tot slaven/en haer selven tot Meesters te maken: niet eens denckende/dat die het ghekijf lief heeft/ heeft de overtredinghe lief / en die sijn deure daer dooz verhooght/ soeckt verbzekinghe. Hier dooz worden alle goede resolucien ghesteupt / dit maect dat het al in 't verwerde in ons Landt geraeckt / datter veel vergaderingen sonder effect gehouden worden / dat de Lant-palen verruckt worden / datmen niet upt-richten can om de Finantien te redresseren / de Zee te beplen / ende de oude Maximen te hanthaben: datmen de ongemacken/ die dooz eenige Politijcken inde Kerckelijcke regeringe ontstaen / niet can weghnemen; maer die de eerste is in sijne twist-sake te mainteneren/ particuliere pretentien de een teghen de andere / die wil noch schijnen de rechtveerdichste te zijn. Hier dooz gaet het ghemeyn verlozen; dit is een bande boornaemste oorsaken/waerom niet gheredresseert / maer alles daghelijck meer en meer verloopt / soo dat het eyndelijck in een totale ruïne sal upt-bozsten; want een pder Coninckrijck dat teghen hem-selven verdeelt is / wordt verwoest / en een pder stadt ofte huyss dat teghen hem-selven verdeelt is/ en sal niet bestaen. Mat. 12. 25.

De remedye hier tegen is/ dat alle personen van wat qualiteyt sy zijn / af-leggen alle gramschap / toornichept / quaethept / lasteringe/ op-ghenomen jalousien / dat sy onder den anderen (insonderhepdt die het Roer inde hant hebben) wandelen/ niet in twist ende nijdighepdt/ waer dooz sy aenstoot geven/in groote verachtinge comen; maer dat sy eens ghesint zijn onder malcanderen / met eere de een de andere boozt-gaende / soeckende de brede en het welvaren / niet elck van sijn stad

Ier. 29.7 en het ghemeyn; want in hare vrede / sullen wy alle vrede hebben.
 1 Cor. 14.40 Laet dan alle dinghen eerlyck en met orden gheschieden / dat onder u
 2 Cor. 1.10. geen scheuringe en zy; want waer nijt en twist-giericheyt is / aldaer
 Zach. 3.16. is verwerringe ende allen boosen handel: maer de liefde en eenicheyt
 1 Ioan. 4.7 is upt God / en een pghelyck die lief heeft / die is upt God ghebozen.
 Doo de eenicheyt zyn Staten / en insonderheyt Republijcken / onwin-
 baer; maer doo oneenicheyt worden die verscheurt / en haest gheru-
 neert: Verbolghtse dan als uwe meeste vanden / die u soecken te be-
 roeren / het zaet van oneenicheyt te zaepen: houtse als adderen ghe-
 broetsel / die niet dan vernielinghe en verderf doo hebben; vermengt
 u niet met hen / op dat sy beschaemt worden: Bedenckt en overweegt
 hoe goet en hoe lieffelyck het is / dat broeders in eendracht t'samen
 Psal. 133.1. woonen / aldaer ghebidt de Heere den seggen en tleven tot inder eeu-
 wigheyt.
 Hos. 5.6.10. De sebenste oorsake / waerom de Heere sich van ons ontrucken
 heeft / waerom hy syn verbolghentheyt als water ober ons uptgego-
 Amos 6.6. ten heeft / is / om dat nauwelijcx yemant hem becommert ober de ver-
 brekinge Josephs. De Heere heeft veel Jaren lanck / doo verjaegh-
 de personen van alle staten / claegh-liederen onder ons laten singen;
 Mat. 11.17 maer wy hebben niet gheweent / noch het ter herten ghenomen. Wy
 hebben al ober langhe ghesien / hoe dat Godt de Heere veel steden en
 landen / ja heele Coninckrijcken / die in soo grooten ruste geseten heb-
 Ier. 3.8. ben als wy opt connen doen / verlaten / en een schept-brief ghegheven
 heeft; maer wy trouwloose hebben ons daer ober niet ontfet of ghe-
 vreeft. Onse Bont-ghenooten in Duytslant / wiens bysonderste wa-
 Eze 4.7.8 ren repnder dan de sneeu / witter dan melck / rooder van lichaem dan
 Robijnen / gladder dan een Saphier / vol van magnificentie / ruste en
 vrede: Maer nu is haer gedaente verdupstert van swarticheyt / men
 kentse niet op de straten / haer huyl cleeft aen hare beenderen / sy is
 Hos. 11.8. verdorret / sy is gheworden als een hout: Het sweert / den hongher
 heeft alles / van een Eden een Adama daer ghemaect / ons tot een
 waerschouwinge. Maer wy en hebben't niet geacht / noch ter herten
 Ier. 7.8. ghenomen / maer op valsche woorden ons vertrout / die gheen nut en
 doen / en in ons herte gheseght / Ons en sal geen quaet ober-komen /
 Ier. 5.12 wy en sullen noch sweert noch hongher sien / het landt is verbult met
 Esa. 2.7. zilver en gout / en hare schatten en is gheen eynde: het landt is oock
 verbult met Paerden en Wagenen / met overbloet van Crijgs-bolck /
 stercke Forsten / geweldige Steden / machtighe Rebieren / en daerom
 Ier. 21. 13. soo hebben wy niet te vreesen; wie soude tegen ons af-comen? of wie
 Ier. 49.4. soude comen in onse wooninghen? Maer wat roemt ghy op uwe da-
 len? wat vertrout ghy u op uwe schatten? Zyn vele van onse Bont-
 ghenooten niet dobbel ober van alle dese boorszien gheweest / en noch-
 lang upt alle hare boordeelen uptgedreven. Soo dat niemant de om-
 doo

doolende bergadert : sp heeft haer ghewent om te vluchten : alle hare
 Krijghs-lieden die haer plegen te beschermen / zijn neder-gehouden :
 can sulcx ons oock niet haest gebeuren ? ja sal het ons niet sekerlijck
 treffen / soo wy ons met gelijcke sonden overladen : want God is he-
 den en gisteren / en inder eeuwigheyt de selfste / geen aenschouwer der
 personen / maer de ziele die sondicht die moet sterben : het landt dat
 sich belast met alle grouwelen / sal sijn epgen inwoonders upt-spou-
 wen ; want soude de Heere Duytslandt om sonden / daer van de mate
 even groot onder ons is / ghestraft hebben / en soudē wy eenichsins
 ontschuldigh ghehouden worden ? ghy en sult niet ontschuldigh ghe-
 houden worden. Daer zijnder over alle vele onder ons / die ghenesen
 de bzeucke der dochter mijns volcx op't lichtste / en meynen het heeft
 geen noot / het sal al vrede vrede zijn / om dat de saken sich wonderlijck
 inde weerelt op-doen / om dat groote Natien op-geweckt zijn upt de
 zijden der aerde / om dat die van Catalonien en Portugael gherevol-
 teert zijn / en besloten de Wapenen tegen onsen Erf-ypant aen te ne-
 men / ons den vrede aen te bieden ; welck gheen cleyn heyl / maer een
 seer aparent middel (dooz Gods segen) sal zijn / om ons te verlichten /
 en onse ypenden de vleugelen te cozen : soo wy daer dooz niet soz ghe-
 loos en worden / of comen upt te breken in alle dertelheyt / pracht /
 prael / overdaet / en ongebondentheyt / ghelijckmen over-al siet : men
 weet van gheen quade tijdt / het is een vzeemde tale nu te spreken van
 swaricheyt / of te seggen / Een schizickelijcke en afschouwelijcke sake
 geschiet in den lande : elck belooft hem een gulden eeuwē. En daer-
 om / men denckt niet dan om te eten de lammeren vander kudde / en de
 kalveren upt het midden van de mest-stal / om te quinkeleren op het
 gheklanck der luyten / op alderley instrumenten der Musijcke / om de
 wijn upt schalen te drincken / en sich te salven en te bercieren met de
 booztreffelijckste olve. Maer dat zijn daghen booz de Sundbloedt /
 wanneer men slechts besich is met eten en drincken / met trouwen / en
 ten houwelijck upt te geven / en op soodanighe occasie upt te breken in
 een ongehoorde pracht en costelijckheyt / in Cleederen / Lebzeppen / &c.
 soo dat God upt den hemel daer over upt-roept / Ick sie een af-schiz-
 kelijcke sake inden hupse Israels / daer my booz grouwelt : en waer
 dooz wy de jalousie van alle Natien op onsen hals halen / van onse
 vrienden onse ypenden maken. Dan is't verderf booz de deure / dan
 is de dach alder-naest / spreekt de Heere / dat dese plaetse niet meer
 en sal ghenoeemt worden het Copheth / ofte dal des soons Hinnoms /
 maer Moort-dal : Om dat ghy het soo upt brabeert / en segt / die twee
 Volckeren / en die twee Landen sullen ons wel redden upt alle onse
 swaricheden ; welck haest can veranderen / niet alleen daer / maer in
 alle andere quartieren / tot ons groot nae-deel / wanneer wy ons te
 veel daer op verlaten.

Heeft de Heere ons niet al-reede beginnen met den ban te slaen ? is

Vers. 24. 26

Heb. 13. 8.

Ez. 18. 20

Jer. 25. 29.

Jer. 6. 14

Vers. 22.

Jer. 5. 30

Amos 6. 40

5. 6.

Mat. 24. 38

Jer. 19. 6

Ez. 35. 10

Mal. 4. 6.

- Hos. 5. 12. hy ons niet lange als een motte gheweest? heeft de Heere onder ons
 Jer. 48. 21. het oordeel niet ghesonden over het blacke Landt? over de Zee? over
 Vers. 16. onse Coop-luyden? over onse Crighs-macht? Moeten de verstan-
 Jer. 45. 4. dighe inden Lande niet bekennen / dat ons quaet seer haestet? dat de
 Jer. 8. 20. Heere vast besich is / om af te breken dat hy ghebout heeft? om upt te
 Jer. 46. 11. rucken dat hy geplant heeft? den ougft is vooz-by gegaen / de somer
 is ten eynde gecomen / het een Jaer vooz / het andere naer / en noch en
 is hy niet verlost. Daer zijn heel-meesters ghenoech onder ons /
 Hos. 7. 1. 2. maer te vergeefs vermenichvuldighen de medecynen / daer is geen
 Jer. 9. 24. heelinghe vooz ons: terwyle men't aen een eynde geneset / soo ontdeet
 sich de ongerechtigheyt en breuke aen de ander zijde. En evenwel /
 wie neemt dit ter herten? Nauwelijcx pement seght in syn herte / Cas-
 stijt ons Heere doch met mate / niet in dijn toorn / op dat ghy ons
 niet te niete en maect: Stort uwe grimmicheyt upt over de heyden-
 en / die u niet en kennen / verschoont u erfdeel. Waer zijnder die haer
 Joel 1. 13. in't minste erghens in besnijden? die haer om-gorden / die hier over
 rouw-klagen maken? of nu en dan in sacken vernachten? Maer over
 Esa. 1. 5. al zijnder vele te binden / die hoe meer de Heere ons slaet / hoe sy des
 af-wijckens des te meer maken / hoe sy meer op-steken in pacht en
 Jer. 23. 32. dertelheyt / en verlepden het volck met hare lichtbeerdicheyt / naepen
 Jer. 13. 18. kussens vooz alle orelen der armen; want als het gemeyne volck / de
 groote soo weelderigh sien / soo beelden sy haer in dat alles wel staet /
 Esa. 9. 12. dat sy gerust op beyde elbogen mogen slapen. En maken also dat het
 volck sich niet en keert / tot dien die haer slaet / en den Heere der heyl-
 scharen niet en soecken. Daerom sal de Heere af-houwen upt Israel /
 Vers. 15. den kop ende den steert / den tack ende de biese / op eenen dach. En al-
 dus worden de leyders des volcx verlepers. Soo heeft het gegaen
 in Duptslant / dat niemant de aenstaende swaricheyt apzehendeerde /
 hoe seer de Dienaren Gods haer stemmen verhieven / met hare schrif-
 ten de swaricheden voozsepden / niemant en geloofde hare predikin-
 gen: sy en bekenden het niet / tot dat de Sundbloedt van hare plagen
 quam / die haer al heeft wegh-genomen. Daer is geen sekerder vooz-
 bode van ruïne en onder-ganck / dan wanneer Gods volck / Gods
 mindere slagen niet ter herten en neemt; dan wert de Heere aen syn
 Hos. 5. 14. volck als een felle leeu / als een jonge leeu; dan wil hy haer verscheure /
 en henen gaen; haer wech-boeren / en daer en sal geen redder zijn.
 Heb. 13. 3. De remedye is / dat wy gedencken der ghevangen / als of wy mede
 gevangen waren / en die gene die qualijck ghehandelt worden / als of
 wy oock selve in't lichaem qualijck gehandelt wierden. Dat wy ons
 spiegelen aen het ongeluck van andere / dat wy ons machten gemeyn-
 Apoc. 18. 4. schap te hebben aen hare sonden / op dat wy van hare plaghen niet en
 ontfanghen. Dat wy de straffen / die God over ons eenighen tijt her-
 Jer. 6. 8. waerts ghebracht heeft / ter herten nemen / om de Heere inde roede te
 vallen / ons te laten tuchtigen / op dat syn ziele van ons niet af-ghe-
 trocken

trocken en worde. **M**aket uwe wegen en uwe handelingen waerlijc- Jeru. 7. 5.
ken goet : bewijst metter daet/dat de Heere u niet te vergeefs geslage Jeru. 2. 30
heeft/ dat ghy de tucht hebt aengenomen/ dat ghy wilt af-stant doen
van alle uwe geple dertelhept/van al uwē overdadigen pracht in clee-
deren/maeltijden/ &c. dan sal de Heere ons in dese plaetse/int lant dat Jeru. 7. 7.
hy onse Vaderen gegeven heeft/doen woonen/ van eeuwē tot eeuwē :
dan sal hem berouwē/alle het quaet dat hy over ons gesproken heeft :
en 'tsal geschiedē/gelijck als de Heere over ons gewaect heeft/om upt Jer. 31. 28.
te rucken en af te breken/en te verstooren/en te verderbē/en quaet aen
te doen/also sal hy dā over ons wakē/om ons te bouwen en te plantē.

Willen wy ooc vast werck maken/onzen staet maintaineren/en booz-
comen/dat wy niet in stucken geslagen worden/ den eenen teghen den Jer. 13. 14.
anderen/ dat het net niet over ons upt-ghesprept en worde/ of wy in't Ezer. 12. 13.
sacht-garen gegrepen worden. **W**illen wy boozdeel trecken upt alle de
veranderingen die sich nu inde werelt op-doen; so moeten wy neerste-
lijc gaen letten op de oorsaken/ welck landen en steden doen te gronde
gaen/ die alle die troubelen in Engelandt gebaert hebben/die de Cata-
loniers hebben doen rebolteren/ die gewaect hebben dat den Coninck
van Spangien Portugael is quijt gheworden/ die de patientie vande
ingesetene verandert heeft in een furie/op hollen gebrecht; om die clip-
pen daer sy schip-breucke op geleden hebbē/te schouwen/die oorsaken
te booz-comen / of waerse hebben beginnen in te cruppen/ wech te ne-
men : waer van de booznaemste dese nabolghende sijn.

1. Onderdruckinge vande Religie/of van de order der selver/gelijck
dooz eenige quaetwillige/in Engelandt en Schotlandt/eenige jaren her-
waerts geschiet is/ die de supbere waerhept hebben ghesocht met het
Paus dom te vermengen / die de Paepsche superstitionen en ceremonien
overal ingeboert/de Gemeynten de verkiefsinge van hare Predicantē/
en haer Leeraers tegen haer danck ontnomen hebben ; welck oock al
onder ons heeft beginnen in te breken/datmen Predicanten sonder re-
den te geven/tegen alle order/upt haer Gemeynten verdreven heeft.
Datmen onder ptext van het Ius Patronatus, dat nu veel patroonen
heeft/de verkiefsingen/ en het belept van Kerckelijcke saken/aen Poli-
tijcke personen wil brengen/de Gemeyntē tegen haer danck Herders
op-dringen/ sonder wettige beroepingē / of anders de selve onbedient
laten ; welck in veel plaetsen geen clepne beroerte en ongedult veroor-
saect/en tot meerder swarichept sal upt-breken/indien dit Paepsche
recht doozbreect/en dese onderdruckinge vande goede order/ tot ver-
derf vande Gemeynten/niet tijdelijck boozcomē wort; want upt sulc-
ken spranckel soude licht een groot vyer ontstaen : dewijle alle seer ge-
boelich sijn vanden interest/ die sy ten aensien vanden Godsdienst lij-
den moeten / gelijck upt de eendracht van Schotlandt gebleken heeft/
die liever alles opgeset/en haer leven en goet gewaegt hebben/dan de
minste belastinghe of inbreucke / tot nadeel van haer Religie of goede
order te lijden.

2. Verachtlinge en violeren bande Wetten / Privilegien en gerechtigheden van landen en steden / welck niet vercregen noch ghemainteneert en worden / dan met het bloet en goet bande ingesetene / die daerom niet en connen verdragen / dat deselve onder de voet getreden worden / of datmē die aen een zijde stellende / na de gelegentheyt bande tijt / na de dessepnen diemen vooz heeft / na de concepten die eenige in haer herffenen smeden / de regeringe belepden: gelijk in Engellant / Portugael en Catalonien geschiet is / waermen een nieuwe forme van regeringe heeft willen oprichten / de Parlementen / de Regenten van't lant vooz-by gaen / de Coningen absolute Souvereynen maken / om / of het de regeringe lief of leet ware / Ordonnantien te maken / Impositien te stellen / tegens de fondamentele Wetten van die staten ; waer dooz de ingesetene allenrkens arme slaven bande Hobelingen soudē gewozden hebben / die gemeynelijck de ooze bande Souvereynen besitten / en dooz haer macht / de arme Gemeynten schattē en scheeren / en de verdrste van haer goet / dan onder dit / dan onder dat pretext / maken. Waerom de subalterne Overichedē / met goet succes / tot groot contentement bande ingesetene / haer daer tegen gestelt hebben. Dit quaet heeft ooc al een groote swier onder ons beginnen te nemen / daer wert weynich gelet op de Privilegien / om de Provintien / Steden / Gilden daer in te mainteneren / nu breektmen dese / dan gene / om so in tijt en wijle daer upt te sustineren / datmen aen een noch aen geen gebonden is / en alles mach veranderen / na dat eenige het verstaē / directelijck strijdende tegens de eeden die alle Regenten doē / bande Privilegien / bypheden van 't lant te sullen mainteneren / daer so veel goet en bloet om gewaegt is. Hier moet ooc op gelet worden / dat elc sijn eet quijt / om de goede ingesetene te mainteneren by haer bypheyt (die sy so lief als haer leven hebben / en om welke sy altijts gheresolbeert zyn alles te wagen) en te straffen / die de fondamentē soudē willē leggē / om die quijt te wordē.

3. Promoveren en optrecken van slechte quaet-willige personen / die strack haer de meester maken / alle aensienlijcke depossideren / buyten credijt byenghen / om alleen haer personagie te spelen / en absoluut haer dessepnen upt te wercken / gelijk in Engellant en Portugael gesocht is / waer eenige personen groot geworden zijnde / het al na haer getrocken / den Adel van't Lant en aensienelijcke / over al uptgehoudē en cleyn gemaect hebben ; waer dooz groote jalousien geboet zyn / niet alleen by de groote / maer ooc by die van haer dependeren / welck haer niet hebben willen laten regeren / by sulcke slechte gedeboutieerde personagien : die daerom hare particuliere Heeren tegen sulcke gaende gemaect / en alle hulpe belooft hebben : welck haer heeft doen aenspannē / om haer van sulcke te ontlasten / waer dooz de meeste schade geromen is op die Dorsten / welcke sulcke met geweld hebben willen mainteneren ; want eenige zyn daer dooz de affectie van haer ingesetene / andere haer lant quijt geworden. En daerom moeten wy wijsen zyn / datmen de Collegien niet en verbulle met geringe personen / of die onnut van leven

leven zijn; want daer door comen de Magistraten in cleyn-achtige/ de Gemeynten willen van sulcke niet geregeert worden/ insonderheyt die van veel credijt/middelen en gebolgh zijn / gelijk best blijkt/soo heeft de minste swaricheden ontstaen: het maect best werck/als aensienelijcke Ampten/met gautme / vrome / en aensienelijcke personen voorszien worden/ alhoewel eenige andere Maximen in het hooft hebben/ welck dickmaels een quaet ghebolgh maect / gelijk nu in Engelandt en Portugael blijkt.

4. Malaticheyt/verswijn vande ingesetene te beschermen tegen hare vanden van buytē/en tegen hare verbolgers van binnen:dit baert desperatie/gelijk in Portugael gebleken heeft/ die dagelijcx te water genomen zijn/sonder dat de Coninck order daer tegen gestelt heeft/ of haer incomen en macht te water haer ghelaten heeft / om haer te beschermen/maer heeft haer noch geduerich ontbloot van volck en schepen/ soo dat sy met clepne defentie/ hare Retouren upt Oost en West-Indien hebben moeten t'hups brengen/waer van haer veel Milioenen zijn ontnomen / welck haer meer en meer een af-keer heeft doen krijgen vanden Coninck van Spangie/en letten om niet langer onder sijn Souvereyniteyt of bescherminge/ maer haer eppen/ te staen. In Engelandt en Schotlandt hebben de ingesetene nergens haer weten te keerē/om beschermt te zijn voorsz de inlandsche verbolginge vande Bisschoppen/die den Coninck gelijk belegert ghehouden hebben/op dat sijne ondersaten hare clachten in sijn schoot niet souden uptgieten.Dit heeft alle gemoederen met bitterheyt ontsteken/en doen resolberē haer selven te beschermen. Hier over wert oock by ons seer geklaeght/dat de Zee niet gebeylt en wort/waer door de Cooplieden haer Retouren quijt worden/de ingesetene verarmt/en de vanden verrijct. Alle Regenten moeten dan alle neersticheydt en vlijt aenwenden/om de goede ondersaten/ met soodanige middelen alser noch door Gods segen genoegh onder ons zijn/ te bewaren tegen onse vanden/ op dat sy haer niet tot een proye wierden. Gelijk de veylinge vande Zee nu by der hant genomen is/God geve dat het een geluckigen voortganck mach hebben/en dat het niet gesteyt mach worden door jalousien/dat geen stock in't wiel mach gesteken worden/ of onredelijcke conditien voorsz geslagen/ om slechts het voordeel van eenige/tot groot nadeel van andere/te soecken: maer dat elc mach toonen dat hy alleen voorsz heeft het gemeyne beste / ghelijck breeder in't voortgaende is aengewesen.

Dus hebben wy in't corte gheopent/ de segeningen en straffen van ons Vaderlant/als ooc mede de oorzaken en remedien daer van/waer toe wy opgeweckt zijn/door alle de beroerten van andere quartieren/welck ons hebben doen denckē/ hoe wy sulcke swarichedē onder ons souden mogen voorszcomen; waer toe wy soodanige dingen hebben bedacht / als wy voorsz beschreven hebben. Niet om dat wy een vermaeck hebben om onse naectheyt te ontdekē/ of om upt te krijten onse ongelucken en verballen; maer om door die middelen/ de naectheyt die

F 641

A 555p

Den Portugaelsen Donder-slagh.

die der is/ om de wonden die gemaect zijn/ te deckē en te heelen; want daer en can gheen kuere aen een siecke staet ghedaen worden/ of haer sieckte moet ghelieten en open gelept worden; diese soecken te heelen en de weerelt wijs te maken dat het wel staet/daer het qualijck staet/ dat wy gesont zijn/daer wy sieck zijn; dat ons gebou vast gefondeert is/daer het bouvalligh is; die bedriecht andere / en hem selven meest. En daerom hebben wy noodich geacht/om de sozgelooze weerelt dooz desen Donder slach wacker te maken; niet om dat eenige ingesetene/ verstaende de abupsen inde Regeringhe / de Regenten daerom soudē verachten / of daer dooz wepgerich worden om haer te gehoozsamen/ of behoorlijcke schattingen te geven/geensins; maer het moet slecht & dienen om de Regenten meer en meer te doen toefien/om spoedelijck de hant te bieden tot genesinge van onse siecte: en om de trouwe Patriotten op te wecken/om God vierichlijck te bidden/voor hare Overichept/ dat hy haer wilde wijs hept en couragie geven/ om ons te maintenirē by onse vrye Reublijckse regeringe; waer onder wy tot noch toe/ so wel geslaecht / rijck en machtich geworden zijn; daer Souberne Regeringen verarmt/ de Ingesetene verdrukt / en haer Lant vol van beroerten en factien zijn gecomen. God make ons danckbaer over de lieffelijcke Regeringe van de Staten der landē; onder wiens wijs belept/ wy in't middē van alle de beroerten en oorlogen der weerelt/niet verteert/maer behouden gebleven zijn. En God gebe dat de abupsen geredresseert/de verballē gereformeert/de oneenichedē wechgenomen mogen worden / dooz den pver en de wijs hept onser Regenten/ die der noch veel voortreffelijcke/ ware Patriotten / rechte voorstanders van onse dier-gecochte Vryhept/ in't Lant zijn. En dat de liefde van de Provintien/ Steden en Burgheren in de selve/onder den anderen mach groepen/om als een lichaem/ goet en bloet op te setten/ tot beseherminge van onsen staet / tot dempinghe van onse vanden. Waer toe wy hopen/dat desen onsen arbept/een goede aenleypdinge sal gheben / en dat dese consideratie met sulcken liefde tot Gods kercke/ en het Vaderlant/van alle hooge en leege/sullen opgenomē/ gelesen en overwogen worden/als wy die voortgebracht hebben. So wy te vergeefs gearbept / of onnuttelijck onse cracht in desen toegebracht hebben/soo eenige quaet-willige/die het quaet ongestraft willen doen/ en pder in duysternisse leyden/het mis-dupden/ quaet op nemen; soo weten wy nochtans dat de lippen der gerechtichept / zijn het wel-gebalen der Coninghen; en elck een van haer heeft liefdien die rechte dingen spreekt. Want ten is niet goet den rechtbeerdigen oock te doen boeten / dat de Princen pemandt slaen soudē om t'gene dat recht is. Haer recht is by den Heere/ en het werck-loon by haren Godt/ die de wonde Zions wil heelen/onse Overicheden segenen/de ingesetene het herte bewegen om haer gehoozsaem te zijn/ geerne en gewillich de lasten te dragen; om so t'samen vrede en vryhept te hebben / en onse Religie en ruste te behouden. Het sy alsoo/ Amen/ Amen.

E N D E.

Esa. 49. 4.

Pro. 16. 13.

Pro. 17. 26.

Esa. 49. 4.

